

MUNTANYA

4,30€ / ANY 132 / ABRIL 2008 / **876**
NÚMERO ESPECIAL



CEC

Cinquantenari dels ral·lis del CEC

**Crònica de 50 ral·lis
d'esquí de muntanya**

**Una passejada pels records
dels esquiadors**





I CONCURS DE FOTOGRAFIA DE LA REVISTA MUNTANYA

Centre Excursionista de Catalunya

LA MUNTANYA
1r PREMI
600 € + un rellotge altímetre Techtrail AXIS
(amb brúixola digital i baròmetre)



LA MUNTANYA
FINALISTA
una motxilla d'alpinisme Ferrino FRENEY 35

LA MUNTANYA VERTICAL
1r PREMI
600 € + un casc d'escalada Petzl METEOR III



LA MUNTANYA VERTICAL
FINALISTA
una motxilla d'escalada Petzl BUG

CATEGORIES

Hi ha dues categories. La primera està dedicada a la muntanya en tots els seus aspectes; la segona, a l'escalada. Característiques:

- **La muntanya.** Fotografies d'excursions de baixa, mitjana i alta muntanya. Primers plans d'excursionistes, paisatges, fauna, flora, etc. L'entorn humà.
- **La muntanya vertical.** Imatges d'escalada en roca o glaç.

MODALITAT

Fotografia en color.

OBRES

Les fotografies s'han de presentar en format digital en un CD-ROM, en arxius JPEG en resolucions de 3.504 x 2.336 i 1.024 x 768 píxels. Les fotografies es gravaran en dues carpetes diferents que s'anomenaran «alta» (per a les fotografies de 3.504 x 2.336) i «baixa» per a les de 1.024 x 768 píxels. En el fitxer caldrà posar-hi la categoria, el títol (abreujat), el pseudònim de l'autor, la mida i l'extensió. Per exemple:

muntanya_fauna_pseudonim_alta.jpg

Caldrà presentar un màxim de dues fotografies per participant en un mateix CD amb el vostre pseudònim, que haureu de lliurar juntament amb un sobre tancat amb la butlleta d'inscripció (fotocopieu-la) que hi ha més avall. També la podeu trobar a la pàgina web de la revista *Muntanya*: www.cec.cat/revistamuntanya.

És imprescindible que les obres que es presentin no hagin estat publicades, ni tampoc premiades en cap altre concurs fotogràfic.

TERMINI D'ADMISSIÓ

El termini de presentació de les obres s'acabarà el 30 de setembre del 2008.

Les obres s'hauran de presentar a la Redacció de la revista *Muntanya* (Paradís, 10, pral., 08002 Barcelona) de dilluns a divendres de 2/4 de 6 de la tarda fins a 2/4 de 10 del vespre.

PREMIS

Hi haurà els següents premis per a cada categoria.

Categoria La muntanya:

- **1r PREMI: 600 €** + un rellotge altímetre Techtrail AXIS
- **FINALISTA: una motxilla d'alpinisme Ferrino FRENEY 35**

Categoria La muntanya vertical:

- **1r PREMI: 600 €** + un casc d'escalada Petzl METEOR III
- **FINALISTA: una motxilla d'escalada Petzl BUG**

Les fotografies premiades seran publicades a la revista *Muntanya* del mes de desembre del 2008. Els autors cedeixen a l'editor els drets d'edició i publicació de les imatges guanyadores. D'altra banda, si aquestes imatges fossin utilitzades per a espots publicitaris de les marques esportives patrocinadores, els guanyadors tindran l'opció de venda dels drets d'autor.

JURAT

El jurat estarà format per professionals de la fotografia de muntanya, per membres de la Secció de Fotografia del Centre Excursionista de Catalunya, i també per representants de les marques patrocinadores del concurs.

Tant els components del jurat com la seva deliberació es faran públics a la pàgina web de la revista *Muntanya* el setembre del 2008. La notificació dels premis es farà a través d'aquesta mateixa pàgina web a partir de l'1 de novembre del 2008.

Més informació a www.cec.cat/revistamuntanya

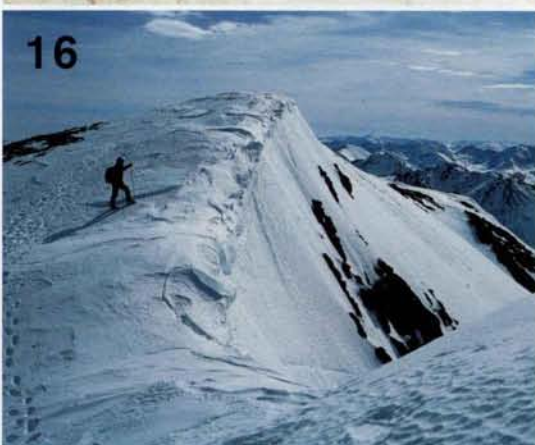
BUTLLETA D'INSCRIPCIÓ

Nom i cognoms _____ DNI _____

Pseudònim _____ Categoria i títol _____

Adreça _____

Població _____ CP _____



MUNTANYA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Club Alpí Català

ANY 132 / NÚM. 876 / ABRIL 2008

ARTICLES

- 6** Els ral·lis del CEC. 50 aniversari
- 13** El primer ral·li d'esquí del CEC, segons els records d'un muntanyenc veterà
- 16** Crònica de 50 ral·lis d'esquí de muntanya
- 32** Paraula d'esquiadors. Una passejada pels records dels muntanyencs que han conegut els ral·lis
- 40** 50 edició del ral·li CEC a la Vall de Núria

SECCIONS

- 5** Editorial
- 42** Vies d'escalada
- 44** Llibres i mapes
- 46** La motxilla de muntanya
- 50** Itineraris excursionistes

Portada: La canal Fonda, al XLIIè ral·li de 1999 al sector de Posets. Foto: J. M. Sala.

Redacció, administració i publicitat

Centre Excursionista de Catalunya
Paradis, 10 i 12
08002 Barcelona
Tel.: 933 152 311
Fax: 933 151 408
cec@cec.cat
www.cec.cat

Subscripcions

Tel.: 933 152 311
revista.muntanya@cec.cat
www.cec.cat/revistamuntanya.cat
Subscripció anual: 24 €
(sis números)

Publicitat

Tel.: 696 206 159
revista.muntanya@cec.cat

Dipòsit legal
B-545-1958

ISSN
0212-2111

Director i editor

Ferran Alexandri
ferran@alexandri.cat

Secretari

Ernest Godó

Consell de Redacció

Francesc Beato
Jordi Bernat
Joan Campaña
David Mengual
Enric Nosàs
Josep M. Sala
Valentí Zapater

Disseny i maquetació

Estudi Toni Inglès
toni@toni-ingles.com

Cartografia

Albert Martínez
a@albertmartinez.com

Correcció lingüística

Adrià Martín
adria@adriamar.cat

Fotomecànica

Pacmer, S.A.
Tel.: 934 099 060

Impressió

Litografia Ochoa
Tel.: 936 855 819

Distribució

L'Arc de Berà
Tel.: 934 653 008

La revista *Muntanya* no comparteix necessàriament l'opinió que s'expressa en els articles publicats, sinó que la responsabilitat dels comentaris recau sobre els autors respectius.

Aquesta publicació no pot ser reproduïda ni totalment ni parcialment mitjançant qualsevol recurs o procediment, incloent-hi la reprografia, el tractament informàtic o qualsevol altre sistema, sense l'autorització escrita de l'editor o dels propietaris del © copyright.

La revista *Muntanya* és membre de:



Associació de Publicacions
Periòdiques en Català

MUNTANYA

LA PRIMERA REVISTA EXCURSIONISTA CATALANA

ALPINISME
EXCURSIONISME
ESCALADA
ESPELEOLOGIA
BARRANQUISME
ESQUÍ DE MUNTANYA
CIÈNCIES NATURALS
LLIBRES MAPES



SUBSCRIU-T'HI ARA
i beneficia't dels nostres avantatges

Truca ara al **933 152 311**
(de dilluns a divendres de 10 a 21 h)
o envia totes les dades
a revista.muntanya@cec.cat
o www.cec.cat/revistamuntanya

6 números
+ frontal Petzl e+LITE*
24 €
(enviament gratuït)



¡REGALA UNA SUBSCRIPCIÓ!

DADES PERSONALS

Nom	1r cognom	2n cognom	
Adreça	Núm.	Pis/Porta	Esc./Bloc
Codi postal	Població		
Telèfon	Adreça electrònica		
Data de naixement	DNI	Subscripció a partir del núm.	

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

 (És imprescindible per poder cursar la subscripció).

Si us plau, carregueu al meu compte o a la meua llibreta el pagament del rebut que el Centre Excursionista de Catalunya us presentarà a nom meu fins al proper avís.

Nom i cognoms del titular	Data / /	Signatura
Entitat Oficina DC Núm. compte		

DADES DEL SOCI

Nom	Núm. de soci
Envieu-me el frontal Petzl e+LITE a l'adreça següent:	
Codi postal	Població



Centre Excursionista de Catalunya Paradis, 10 i 12 - 08002 Barcelona - Tel. 933 152 311

D'acord amb la Llei 15/1999, del 13 de desembre, s'informa que les dades que ens faciliteu seran incloses en un fitxer automatitzat del CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA. Les dades facilitades són estrictament necessàries per mantenir la relació de subscripció. Tens el dret d'accés, rectificació, anul·lació i oposició, que podràs exercitar comunicant-te per carta a: Paradis, 10 i 12 - 08002 Barcelona.

El naixement de l'esquí a Catalunya

L'any 2008 té una significació molt especial per al Centre Excursionista de Catalunya, sobretot pel que fa als esports d'hivern, concretament a l'esquí. La raó, com sabeu, és que enguany s'esdevé el centenari del naixement de l'esquí al nostre país, però també perquè aquest fet va ser l'inici de la Secció de Muntanya en el si del Centre Excursionista de Catalunya.

Fins aleshores l'excursionisme era considerat una activitat cultural de descobriment del país i de les seves muntanyes. Però amb l'arribada del segle XX, que tot just començava a significar per a Catalunya un impuls cultural molt important, va fer moure moltes persones amb inquietuds i amb l'afany de promoure altres formes de practicar l'excursionisme.

Certament, la muntanya a l'hivern era un repte. I el fet de poder lliscar pels pendents nevats i poder descobrir noves sensacions va afavorir que un grup de socis del Centre Excursionista de Catalunya, particularment l'Albert Santamaria, fessin la primera esqujada als rasos de Peguera el 24 de desembre del 1908. Per tant, aquest fet va ser el començament d'una activitat esportiva amb grans connotacions socials.

Però no és aquest l'únic esdeveniment relacionat amb l'esquí en què el Centre ha dut a terme una llarga trajectòria esportiva. Em refereixo també a l'esquí de muntanya entès com una tècnica nova, amb els esquís per fer ascensions a cims, per fer travesses, amb l'ingredient de la neu per pujar i fer descensos ràpids, etc., cosa que permetia una gran varietat de possibilitats al damunt de la neu a l'hivern.

Tot això va fer que es planifiquessin recorreguts per descobrir nous indrets per practicar aquest esport. Justament, amb aquesta pensada, en Josep M. Sala va crear el ral·lis d'esquí de muntanya, amb l'objectiu de obrir nous horitzons i estendre la pràctica d'aquest esport a molts muntanyencs.

Aquest any, doncs, tenim el goig de celebrar el 50è aniversari del primer ral·li d'esquí de muntanya del Centre Excursionista de Catalunya que, amb el temps, ha donat peu a les competicions d'esquí de muntanya que avui dia tenen l'ambició de ser un esport olímpic.

Josep Manel Puente

President del Centre Excursionista de Catalunya



El XLIIè ral·li del CEC (1999) es va fer al sector de Posets. La fotografia il·lustra el tram de la canal Fonda, on un petit grup d'esquiadors segueixen la traça cap al coll ocult més amunt. La imatge ofereix una esplèndida profunditat de camp, entre el soler i l'obac, en un enfocament lleugerament picat. El pes de les muntanyes rocoses i enfarnades contrasta amb el tou de la neu que cobreix la vall.

Càmera: Bronica ETR.

Òptica: Zenanon 75 mm f.8.

Pel·lícula: Ektachrome 100 Plus ISO 100

Ral·li de Boí 2003.



PERE OLLER

ELS RAL·LIS

50 ANIVERSARI



*Al coll de Montidiego.
XXVIè ral·li, 1984
(vall d'Estós).*

DEL CEC

Redacció de textos, fotografia i coordinació: **Josep M. Sala i Albareda**

Col·laboradors: **Josep Abril, Miquel Albert, Pere Bonet, Josep Casanelles, Núria Devant, Jaume Fabrès, Xavi Freixinet, Xavier González, F. Xavier Gregori, Ernest Gutiérrez, Albert Mans, Oriol Montero, Pere Oller, Jordi Pessarrodona, Andreu Rafa, Pere Rodés, Josep Sala Serra, Josep Sicart i Antoni Villena.**



«Han passat els anys, però el record dels companys i les bones hores de preparació de les proves m'han deixat un record d'un món d'ambient muntanyenc que difícilment podré reviure»

J. M. Sala



Així és com va néixer el projecte dels ral·lis. Ens inspirava una mica el ral·li que anualment organitzaven, rellevant-se, el club alpin francès i l'italià, que aleshores gaudia d'un gran prestigi

Corria l'any 1958. Feia cinquanta anys de la fundació de la Secció de Muntanya al Centre Excursionista de Catalunya; calia representar el reconeixement que la muntanya, entesa en l'aspecte esportiu, era una de les columnes que havia de permetre la continuïtat i la fortalesa del Centre com a entitat esportiva i cultural. La Secció ho celebrava amb diferents activitats, entre les quals la representació al Palau de la Música Catalana del poema *Nerto* del Nobel occità Frederic Mistral, com a exponent que el Centre i, amb ell, els excursionistes, no renunciaven al component cultural. Alhora, però, es volia celebrar amb una fita esportiva d'un cert relleu. Feia temps que l'Agustí Jolis, aquell home de record inesborrable, no deixava de donar voltes a un projecte que, basant-se en proves muntanyenques que es feien a França o d'altres països

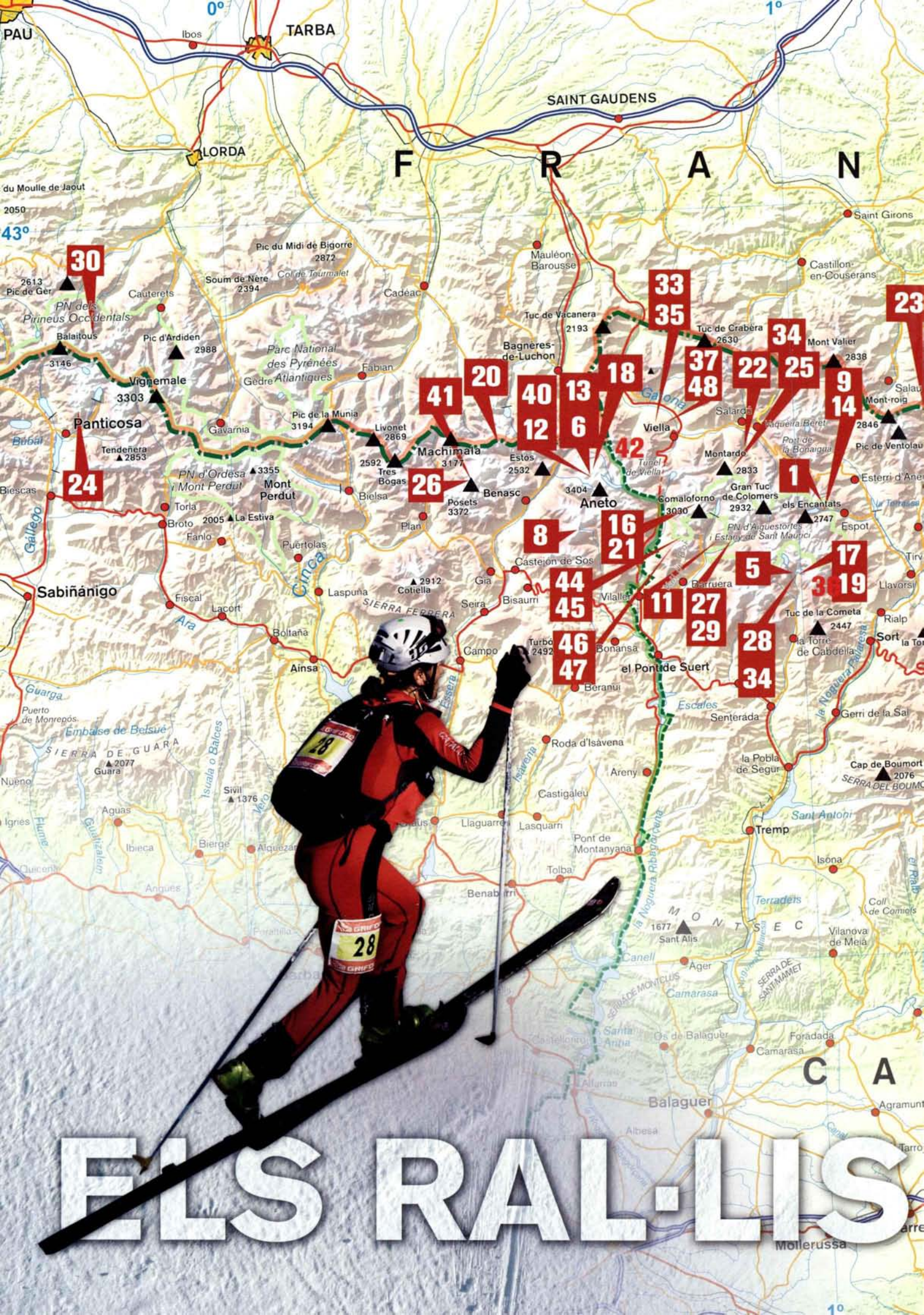
Descendint el pic de Noufonts.
(Lè ral·li, 2008).



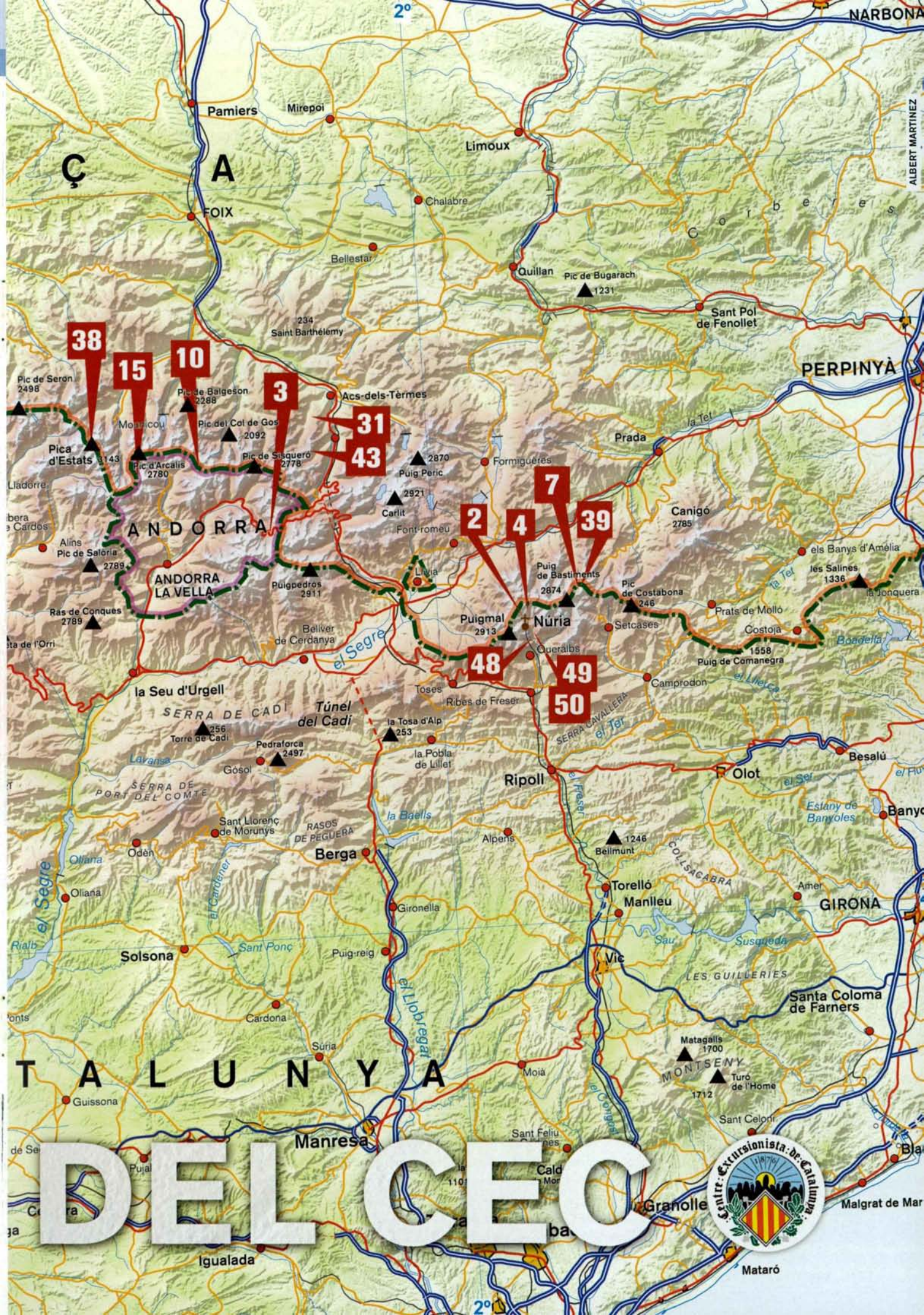
Al pic Morto
(XIVè ral·li, 1972).

RAL-LIS D'ESQUÍ DE MUNTANYA DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

EDICIÓ	ANY	LLOC	DATES
I	1959	Hospital de Viella - Espot	27, 28, 29 abril 1959
II	1960	Vall de Núria – Ulldeter – Coma de Vaca	19-20 març 1960
III	1961	Andorra (pic del Cubil-Pessons-Montmelús-Envalira-vall d'Incles	30 abril-1 maig 1961
IV	1962	Vall de Núria	18-19 març 1962
V	1963	Estany Gento-Ref. Josep M. Blanc-Espot	18-19 març 1963
VI	1964	Aneto-Maladeta	1, 2, 3 maig 1964
VII	1965	Ulldeter-Carança	19-21 març 1965
VIII	1966	Cerler (Gallinero-Castanesa)	19-20 març 1966
IX	1967	Sant Maurici-Amitges	30-31 abril 1967
X	1968	Andorra (Comapedrosa-vall del Tristaina	17, 18, 19 març 1968
XI	1969	Vall de Boí (Sant Nicolau)	16 març 1969
XII	1970	Aneto-Maladeta	16, 17, 18 maig 1970
XIII	1971	Maladeta-Aneto-Mulleres	20, 21, 22, 23 maig 1971
XIV	1972	Sant Maurici-Amitges	1, 2 maig 1972
XV	1973	Andorra (Serrera-Estanyó-pic Siguer-Arcalis-Cataverdís)	18-19 març 1973
XVI	1974	Besiberri	17, 18, 19 març 1974
XVII	1975	Vall d'Assua (Montsent de Pallars)	15-16 març 1975
XVIII	1976	Rallye CAI-CAF-CEC	16, 17, 18 abril 1976
XIX	1977	Cabdella	19-20 març 1977
XX	1978	Massís del Perdiguero	15-16 abril 1978
XXI	1979	Saburedo-Colomers	17-18 març 1979
XXII	1980	Montardo	22-23 març 1980
XXIII	1981	Vall de Cardós	4-5 abril 1981
XXIV	1982	Regió del Marcadau	19, 20, 21 març 1982
XXV	1983	Montardo-Colomers	16-17 abril 1983
XXVI	1984	Vall d'Estós	17, 16, 19 març 1984
XXVII	1985	Gerber-Amitges-Cabanes	16-17 març 1985
XXVIII	1986	Pallassos-Mariolo (Cabdella-Pallars Sobirà)	5-6 abril 1986
XXIX	1987	Conagles-Riu Malo-Besiberri	4-5 abril 1987
XXX	1988	Marcadau	16-17 abril 1988
XXXI	1989	Vall d'Acs (Arieja)	8-9 abril 1989
XXXII	1990	Amitges	21-22 abril 1990
XXXIII	1991	Valls de Ruda, Ratera i Aiguamòg (Vall d'Aran-Pallars Sobirà)	13-14 abril 1991
XXXIV	1992	Montardo-punta Alta	25-26 abril 1992
XXXV	1993	Vall d'Aran (Restanca)	17-18 abril 1993
XXXVI	1994	La Colomina: Cabdella-estany Gento	16-17 abril 1994
XXXVII	1995	Hospital de Viella-Conangles	18, 19 març 1995
XXXVIII	1996	Pica d'Estats	23-24 març 1996
XXXIX	1997	Gra de Fajol-pic de l'Infern	15-16 febrer 1997
XL	1998	La Maladeta	19 abril 1998
XLI	1999	Posets	10-11 abril 1999
XLII	2000	Conangles-Sarraèra	1-2 abril 2000
XLIII	2001	Pic de Nerassol	24-25 febrer 2001
XLIV	2002	Vall de Boí	9-10 març 2002
XLV	2003	Vall de Boí	22-23 març 2001
XLVI	2004	Vall de Boí	27-28 març 2004
XLVII	2005	Vall de Boí	12-13 març 2005
XLVIII	2006	Vall de Núria	12-13 març 2005
XLIX	2007	Vall de Núria	10-11 març 2007
L	2008	Vall de Núria	8-9 març 2008



ELS RAL-LIS



DEL CEC





VALENTI ZAPATER

Així, vam arribar a concretar què seria el ral·li d'esquí d'alta muntanya: una prova per equips de tres persones en la qual la unitat del grup i la companyonia tinguessin una força important

Pujant al coll de Noucreus des de Carançà (Lè ral·li, 2008).

alpins, poguéssim fer-se a casa nostra. A la directiva de la Secció de Muntanya ens va semblar que havia arribat l'hora de concretar idees, i així és com va néixer el projecte dels ral·lis, inicialment el d'esquí de muntanya i aviat el d'alta muntanya sense neu. En el d'esquí ens hi posàrem en Miquel Albert i jo mateix. Ens inspirava una mica el ral·li que anualment organitzaven, rellevant-se, el club alpi francès i

l'italià, que aleshores gaudia d'un gran prestigi. Del de muntanya se'n va fer càrrec en Lluís Puntís.

L'esquí de muntanya, a casa nostra, en aquells anys, era encara practicat per una minoria d'entusiastes. Cal tenir present el cúmul de circumstàncies que no l'afavorien precisament: dificultat dels desplaçaments, baixa qualitat dels equips, esquís de fusta, fixacions que no permetien grans moviments als peus, roba pesada i de poc abric, botes de cuir que sempre acabaven humitejant-se, etc. Tot plegat feia que calgués un bon xic de voluntat i d'il·lusió per llançar-se a la muntanya hivernal.

Aviat vam reunir un petit equip i vam començar a perfilar-ne la idea. Ens semblava que valia la pena de potenciar-ne l'aspecte formatiu i de coneixement d'una zona determinada, més que no pas fomentar-ne únicament l'aspecte competitiu. Així, vam arribar a concretar què seria el ral·li d'esquí d'alta muntanya: una prova per equips de tres persones en la qual la unitat del grup i la companyonia tinguessin una força important; la interpretació sobre un mapa d'un itinerari marcat fos una prova inexcusable, i el recorregut de l'itinerari assenyalat i els cims per pujar estiguessin dins d'uns temps indicats per la organització. Per posar-hi unes gotes de competitivitat s'establien tres categories de resultats: medalla d'or per als equips que fessin el recorregut —o recorreguts— dins dels temps assenyalats per l'organització, determinats per l'experiència personal d'algú de l'equip organitzador o bé per un recorregut previ per fixar l'horari. Hi havia medalles de plata i bronze pels que ho feien amb uns temps més allargats o haguessin perdut punts per alguna falta establerta en el reglament del ral·li, com ara separar-se exageradament dels components de l'equip o errors en la interpretació del mapa.

Fixades i clares les idees, s'escollí data i recorregut per al primer ral·li d'esquí de muntanya. La data seria la Setmana Santa del 1959, que s'esqueia a la darrereria d'abril, i el recorregut aniria de l'hospital de Viella a Espot, passant pel refugi Ventosa i Calvell, el coll de Contraig, l'estany Llong, el portarró d'Espot i Sant Maurici.

Es va fer un xic de propaganda convidant les entitats excursionistes amb l'edició d'un fulletó amb les bases de la prova i un croquis de l'itinerari. Amb tota la il·lusió del món es posà en marxa el ral·li.

L'organització interna preveia: el trasllat dels participants al punt d'origen i la tornada; la pernoctació i avituallament en els finals d'etapa; els controls de pas en els punts importants de l'itinerari com ara colls o cims; el control de final d'etapa per anotar temps i possibles anomalies, i finalment un equip esombra que tancava el recorregut i podia donar ajuda en cas de necessitat.

Tot això suposava un bon grup de persones disposades a sacrificar-se (evidentment un sacrifici acceptat amb gust) perquè el ral·li pogués ser una realitat. Afortunadament, l'entusiasme va ser encomanadís i no ens va faltar l'ajut dels companys i amics per cobrir sobradament els llocs necessaris.

El primer ral·li d'esquí del CEC

segons els records d'un muntanyenc veterà

Per Andreu Rafa

A bans de parlar dels ral·lis d'esquí, però, m'agradaria fer esment de l'entorn en què ens movíem cap a la darrereria dels anys 50 i la primèria dels 60. Al Centre Excursionista de Catalunya, hi vivíem amb intensitat una bona colla de joves que ens apuntàvem a totes les activitats amb la il·lusió d'aprendre i millorar els nostres coneixements d'anar per la muntanya. Fèiem excursions, espeleologia i curssets d'escalada i d'esquí. Així, sortejant no poques dificultats, vam aprendre de tot una mica. A l'estiu i la tardor ens movíem fent excursions, alta muntanya i escalada. A l'hivern i la primavera, esquí de pista i de fons, esquí de muntanya i travesses hivernals. Amb uns mitjans molt menys sofisticats que els d'ara,

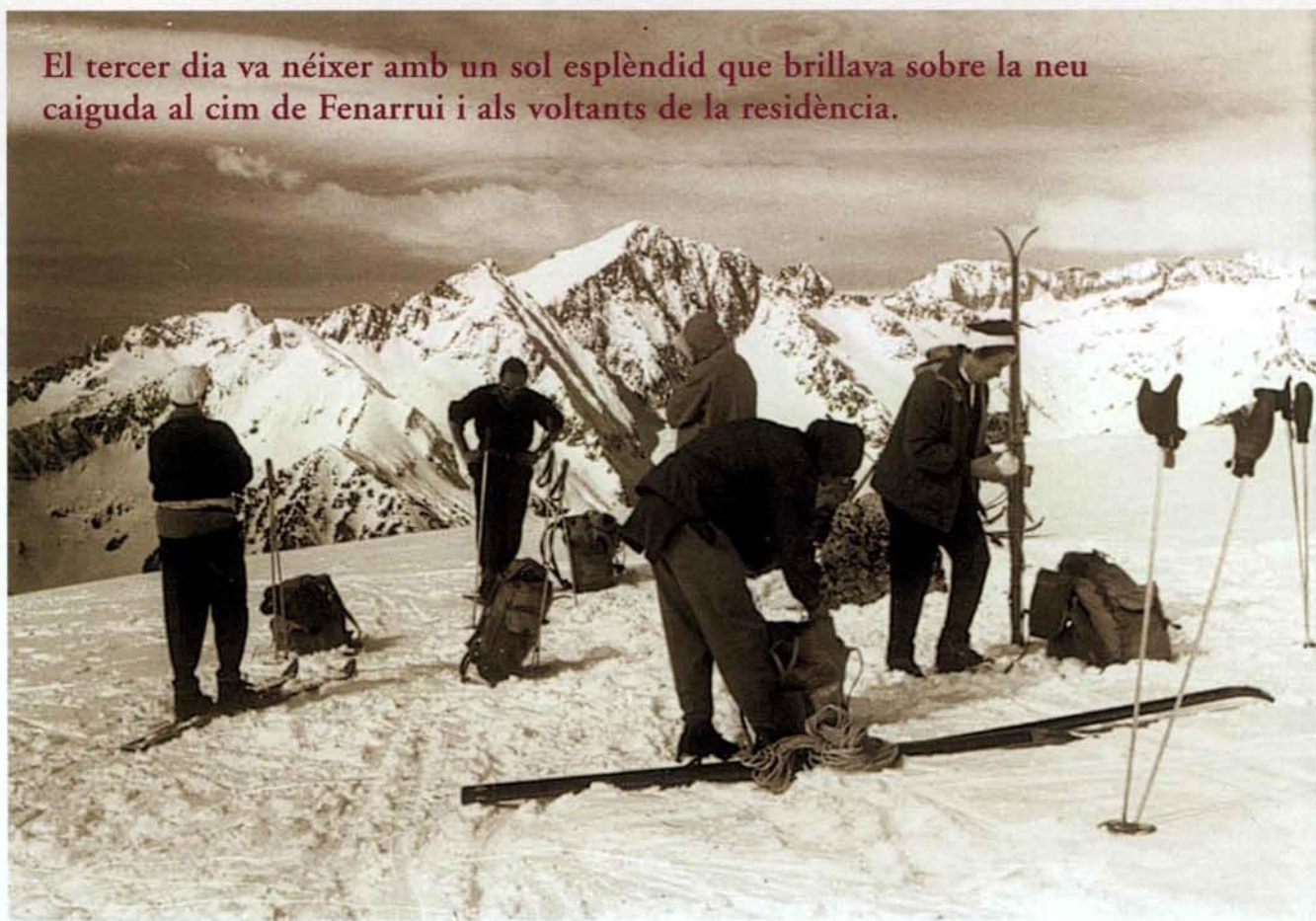
fèiem les nostres activitats fins que es va fer el primer ral·li d'esquí. ¡Apa nois, apuntem-nos-hi!

A aquest primer ral·li ens hi vam apuntar, per fer equip, l'Antoni Torcal, en Lluís Segalàs i jo, tots tres corredors de fons en el segon equip del CEC. Vam fer la primera nit després d'un llarg viatge a l'antic hospital de Viella, una vella edificació al peu de la boca sud del túnel de Viella.

Començava la primera jornada del ral·li des d'aquest refugi fins al Ventosa i Calvell. Amb un despuntar d'alba molt boirós, remuntàrem les dretes pales del port de Rius, amb una neu dura i glaçada que ens dificultava la progressió. Passàrem pels estanys de Rius i de Mar, glaçats, una meravella per

Primera etapa del port de Rius.

El tercer dia va néixer amb un sol esplèndid que brillava sobre la neu caiguda al cim de Fenarrui i als voltants de la residència.





Segona etapa. Sortida dels equips.

als sentits, una natura feréstega i alhora relaxant. La baixada cap a la Restanca per una dreta canal va ser un dels obstacles que tots els participants van haver de superar. Al pas pel port de Güellicrestada, ens va sorprendre el control, l'Assun Elizalde, plena de caramells de neu pel cap, aguantant les inclemències del temps. L'arribada al refugi Ventosa era una sorpresa. Aquell refugi acollidor tenia l'entrada totalment tapada per una congesta de neu que ens va obligar a fer una trinxera per arribar-hi, amb la sorpresa de trobar el full superior de la porta obert i de veure que la neu que hi havia entrat havia deixat humides i glaçades totes les flassades que ens havien d'abrigar. Una nit del lloro. La segona jornada del ral·li, després d'una nit tempestuosa, es va suspendre per decisió de l'organització, pel mal temps i el perill d'allaus. En aquesta jornada estava previst anar del Ventosa al Llong passant pel coll de Contraig i, en comptes d'això, vam baixar per les llastres de la Morta fins a la presa de Cavallers, provocant, en el descens per les llastres, petites allaus sense conseqüències, fins a arri-



bar a la residència que la companyia FECSA tenia al peu de la presa i que havia posat a disposició del Centre. Això va ser el deliri dels déus, ben calentets, ben menjats i ben dormits va ser el contrapès reconfortant de la jornada anterior.

El tercer dia va néixer amb un sol esplendïd que brillava sobre la neu caiguda al cim de Fenarrui i als voltants de la residència. La nova jornada es va haver d'improvisar. Amb l'ajut de FECSA i els camions que va posar a disposició de l'organització, els equips van ser transportats fins a l'estany de Llebre, prop d'Aiguëstortes, on es va donar la sortida als corredors: van pujar fins al portarrò d'Espot, fent el cim, i després, un descens cronometrat fins a l'estany de Sant Maurici, on hi havia l'edifici militar, ara enderrocat i en runes, lloc on finalitzava el ral·li. Ja no recordo la classificació, en aquell cas era el de menys. El que importava era el que havíem viscut i gaudit. El retorn per Espot va ser la cloenda magnífica d'aquest primer ral·li que va obrir les portes fins a arribar a aquest 50è aniversari.



Tancament de l'etapa, al pic del Portarrò.



Crònica de 50



ral·lis d'esquí de muntanya

XXXVIIIè ral·li, al cim
del Montcalm (1996).

Fet el primer ral·li, les edicions posteriors van consolidant aquest tipus de prova amb petites variacions en el reglament, com el descens cronometrat dels equips encordats amb el criteri que l'esquiador ha de dominar amb la major perfecció possible la tècnica de l'esquí, obtenint una major seguretat i una millor compenetració entre els membres de l'equip.

Els set primers ral·lis De 1959 a 1965

Els tres ral·lis posteriors van tenir lloc a Núria – Ull-deter; Andorra amb els pics del Cubil, Pessons i Montmelús, i els voltants de la vall de Núria.

En el cinquè ral·li, com que el final d'etapa era el refugi Josep M. Blanc, de poca capacitat, era obligatori que els participants disposessin de recursos propis, tant d'alimentació com d'abric.

L'any 1964, el sisè ral·li va ser al massís de la Maladeta. Hi van participar tres equips francesos. El ral·li es va internacionalitzar i s'hi van inscriure vint-i-sis equips. En el descens cronometrat de coll d'Alba a la Renclusa, el millor temps va ser de nou minuts.

Un equip femení arribant a la Maladeta.



El mal temps va espatllar un xic el setè. Per salvar el primer dia, es va organitzar un descens cronometrat del refugi vell al nou. Per sort, el bon temps posterior va permetre dur a terme les dues etapes programades. El guanyador va ser un equip de l'Atalaia de Vilanova i la Geltrú, els components del qual van fer constar amb alegria que la seva participació en els ral·lis els havia permès aprendre la tècnica de l'esquí de muntanya fins a guanyar aquesta prova. Això ens confirmava que una de les finalitats dels ral·lis es veia acomplerta.

VIIIè ral·li 1966

Cerler

L'any 1966, el vuitè ral·li va escollir la regió, poc coneguda en aquell temps, del massís de Castanesa. S'hi van apuntar vint-i-dos equips, que van ser transportats de Benasc a Cerler amb uns camions que havien portat carbó, cosa que els va deixar a tots emmascarats, tal com recorda en Xavier Gregori.

En Miquel Albert, director i control, ens diu:

Novament quedem sols i en el silenci recuperat em va semblar sentir com un dring al cor. Res no hi podem fer, si som així. Veure que encara és viu l'esquí de muntanya i que l'afany de conèixer noves terres i nous verges és capaç de moure vint-i-dos equips de tres esquiadors em produeix una íntima satisfacció. Aquesta és la nostra millor recompensa, la que justifica els esforços i sacrificis que hem fet fins a arribar a aquest vuitè ral·li i la que justificarà, n'estem segurs, els que es facin en el futur.

En Miquel Albert ja no és entre nosaltres, però segur que des del més enllà somriu satisfet.

La introducció d'un tram cronometrat va acabar consolidant-se i formant part del reglament.

Del IXè al XIIè ral·li De 1967 a 1970

Sant Maurici-Amitges / Andorra

L'any 1967, el ral·li novè, es produeix una primera desqualificació d'equips, en l'etapa del segon dia, en el descens del port de Sant Maurici a l'estany major de Cabanes, per error de la interpretació del traçat assenyalat al mapa. Això produí algunes discussions, però al final va ser acceptat el criteri de l'organització.

El 1968, a Andorra, ens va acompanyar el bon temps, però l'abundància de neu va complicar el traçat dels itineraris. L'esforç d'obrir traça es pagà amb set equips retirats.

Vall de Boí / Aneto-Maladeta

Arribem al 1970, en què el ral·li es va tornar a traslladar a la Maladeta. Constatem la presència de tres equips de Castella, quatre d'italians, un de francès i dotze de catalans. Potser amb un excés d'eufòria el vàrem titular Primer Internacional dels Pirineus. Els francesos i especialment els italians van ser, durant uns anys, presents en els nostres ral·lis. Posteriorment, per diverses causes, potser per l'excés de proves o per la falta de propaganda, la participació d'equips estrangers pràcticament ha desaparegut.

El mal temps va ser un acompanyant constant dels corredors. El pas del coll de Paderna no podia ser més desolador, a la cortina de neu que queia sense interrupció s'hi unia una boira espessa que va fer que els equips estrangers reclamessin "le soleil de l'Espagne". Seguint indicacions de la FEM, per fer més competitiu el ral·li, es marcà un descens cronometrat des del coll a la Renclusa. L'endemà, el mal temps frustrà la pujada a l'Aneto i, des del Portilló,

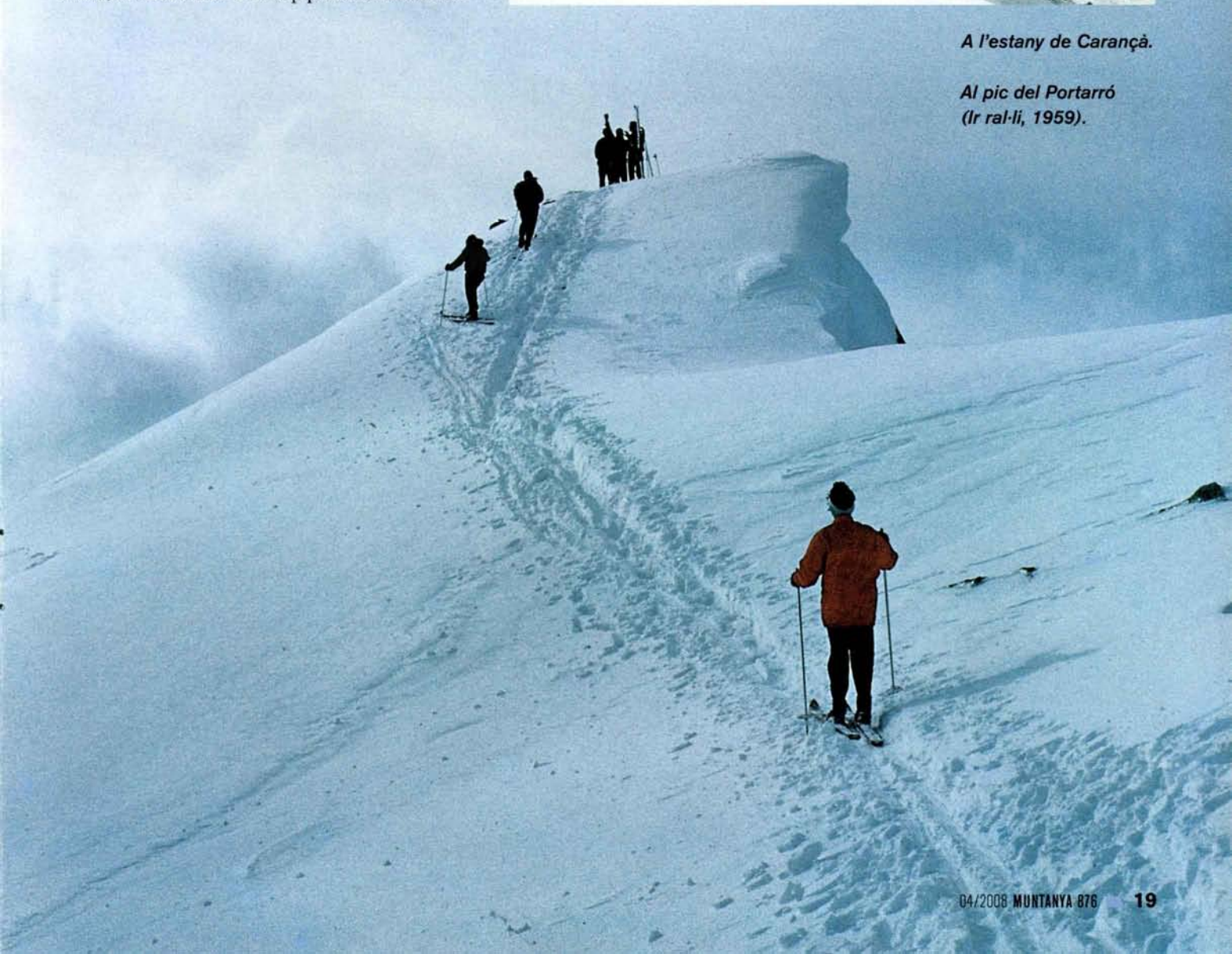
amb boira i neu, es va baixar als Aigualluts i d'allí a la Renclusa, on, ja a mig matí, havien arribat tots els equips. Per acabar d'omplir el dia i superar el tedi d'una llarga espera es va organitzar, fora de competició, un eslàlom gegant amb el pompós nom de Gran Premi de la Renclusa, en el qual els components de cada equip havien de baixar encordats. No cal dir que, amb la perspectiva dels premis promesos per l'organització, els equips es van llançar costa avall amb totes les forces i les conseqüents —i espectaculars— caigudes. El tercer dia continuava el mal temps i es va haver d'anul·lar la pujada a la Maladeta occidental, retornant els equips, pel coll de Paderna, al pla d'Estanys.

Si el mal temps va ser continuat, també ho van ser el bon humor i la companyonia dels equips i, com diu en Roger Tarragó, redactor de la ressenya publicada a *Muntanya*, la vetllada del diumenge a la Renclusa, acompanyada per les cançons dels italians que, si bé no tenien el sentit i la profunditat de les nostres cançons catalanes tan ben dirigides per l'amic Ramon Pujol, van trencar d'una vegada el deix de mal humor pel mal temps i van fer esglaiar més d'un cop les nostres esquiadores. De l'humor dels italians, que eren gent de reconeguda qualitat humana, recordem que, una d'aquestes nits en què el torb bufava furiós portes enfora, a l'hora d'anar a fer el pipí abans d'anar a dor-



A l'estany de Carançà.

Al pic del Portarró
(Ir ral·li, 1959).





XAVIER GREGORI

Sota la Serrera, equips (el XVè ral·li, 1973).

mir als sanitaris situats en una barraqueta enfront del refugi, un dels italians exclamà molt seriosament: «la prova del pisciare è facultativa, ma non *puntua*.»

XIIIè ral·li 1971

Maladeta-Aneto-Molières

L'any següent es va tornar a la Maladeta i el temps va ser força millor, en especial el segon dia, en què es va anar al Molières amb un temps magnífic que va fer exclamar als italians: «i Pirinei con sole sono bellissimi.»

En el recorregut del primer dia hi va haver un accident, afortunadament sense conseqüències greus. Un fort cop de vent, al coll del Mig, va fer caure un component d'un equip madrileny cap a la banda de Corones. Els companys el van poder treure ràpidament i quan hi van arribar els controls de l'Aneto i dos equips que generosament s'hi van oferir —a costa de quedar desqualificats—, tot havia passat. L'accidentat va poder baixar esquiant a la Renclusa i va seguir l'itinerari dels dos dies següents. L'equip madrileny i els que s'havien ofert a ajudar-los van ser premiats amb la copa a l'esportivitat.

En Josep Abril, que corria amb en Xavier Gregori i en Jordi Roca, ens explica que

Situats a dalt de l'Aneto, una espessa boira impedia baixar, no es veia res. Al cap d'una estona la boira va baixar uns 200 m de desnivell i vam començar la baixada. Nosaltres tres coneixiem el descens i vam obrir traça. Darrere nostre hi havia potser vint equips (unes seixanta persones)

seguint les nostres traces. Però després dels 200 m tornava a haver-hi boira. Recordo que vaig agafar la brúixola i vam tornar a iniciar el descens, comprovant la direcció cada tres o quatre viratges, amb tothom darrere. Hi havia equips de casa, de la península, italians, francesos... finalment la boira va escampar i un bon descens fins a Aigualluts, i després fins a la Renclusa, va ser el premi del dia.

El mal temps, que va tornar l'últim dia, va acompanyar els equips de retorn al pla d'Estanys pel coll de Paderna.

Del XIVè al XVIIIè ral·li De 1972 a 1976

Sant Maurici-Amitges / Andorra / Besiberri / Vall d'Àssua

El ral·li del 1972 a Sant Maurici i Amitges, amb molta neu, va tenir dinou equips: cinc d'italians, un de Granada, dos de Madrid i onze de catalans. El qui volia optar a la medalla d'or havia de dormir en tenda o iglú. Els equips estrangers van notar la gran diferència entre la Renclusa i el vell refugi d'Amitges, sense cap comoditat. El del 1973, a Andorra, amb ascensions a la Serrera, l'Estanyó i Siguer, va ser el ral·li del bon temps, sense cap problema. El 1974 es va fer a la regió de l'estany Negre amb itineraris bastant durs. El bon temps el va acompanyar tots els dies. El director del ral·li, en Miquel Albert, comenta l'evolució dels materials i la millor tècnica dels equips. El XVIIè ral·li va tenir lloc a la vall d'Àssua amb durada d'un sol dia i ascensions al Montsent i a les Picardes.

El ral·li del Centenari del CEC a la Maladeta

En acostar-se el 1976, centenari de la fundació del Centre Excursionista de Catalunya, es va voler donar un relleu especial al nostre ral·li. Ens feia il·lusió que fos un ral·li on oficialment el CAF i el CAI hi fossin presents. Amb la missió d'invitar-los al ral·li del 1976, ens vam desplaçar a les Dolomites de Brenta, on es corria el ral·li CAI-CAF i en el qual hi participaven alguns equips de casa. El dia de la clausura vam formular la invitació en nom del Centre i vam exposar com ens plauria que el proper ral·li pogués dir-se ral·li CAF-CAI-CEC. La proposta va ser molt ben acceptada i, amb el cor content, els que havíem anat a Madonna del Campiglio vam tornar a casa disposats a treballar des d'aquell moment perquè el ral·li fos un èxit.

I així va ser. S'hi van inscriure seixanta-dos equips, xifra mai assolida en anteriors ral·lis CAI-CAF. Hi van participar equips francesos, italians, de Mònaco, catalans i de l'Estat espanyol.

Els equips que optaven a la medalla d'or estaven obligats a dormir en tenda i una escampadissa de tendes omplí els voltants de la Renclusa.

El primer dia l'itinerari anava de la boca sud del túnel de Viella a la Renclusa, passant pel Molières i amb l'opció de fer el pic dels Aigualluts. El temps no era gaire segur. El segon dia era el recorregut més llarg i espectacular: volta al massís de la Maladeta, pel coll d'Alba, llac de Cregüenya, coll de Corones, Aneto, Aigualluts, la Renclusa. Va començar el dia amb molt bon temps i es va espatllar a última hora. Un membre d'un dels equips castellans va patir un accident i va ser enguixat pel Dr. Figueras, com també un altre esquiador que no formava part del ral·li. Era la primera vegada que el Dr. Figueras, enguixava a plena muntanya, dins d'una tenda. Els dos ferits van ser evacuats l'endemà. L'últim dia el temps tampoc no ens va acompanyar del tot, però un cop fet el descens amb baiard fins a la Pleta va semblar que el temps millorava i, passant pel port de la Picada, el ral·li acabava a l'Artiga de Lin, on uns jeeps recollien els equips per portar-los al xalet de Salaradú. Allí va tenir lloc el dinar i el repartiment de trofeus per part del president del Centre, Agustí Bou, acompanyat pel vicepresident del CAF, Jean Garnier, el representant del CAI, S. Bigarella, els alcaldes de Viella i de Salaradú i representants de les federacions esportives.

El ral·li va ser un èxit gràcies als esforços de tots els organitzadors i, en especial, als voluntaris —que cada dia marcaven el recorregut—, i als controls, que, aguantant les nevades i el fort vent, complien el seu paper. En Jaume Ferret i en Jordi Solà ens expliquen els seus controls al cim del Molières i al port de la Picada, on cinc persones, tres de les quals eren molt llargarudes, van haver de dormir en dues petites tendes, aguantant el fort vendaval i la nevada.

Cal citar també el grup de socors de la Federació Catalana de Muntanya, que amb els radiotelèfons va tenir controlada la prova en tot moment, i la Companyia Alpina de la Creu Roja, amb el Dr. Josep M. Figueras. A part, cal esmentar el guarda encarregat



de la Renclusa, l'amic Antonio Garié i el seu equip, que van ser un dels factors de l'èxit de la prova.

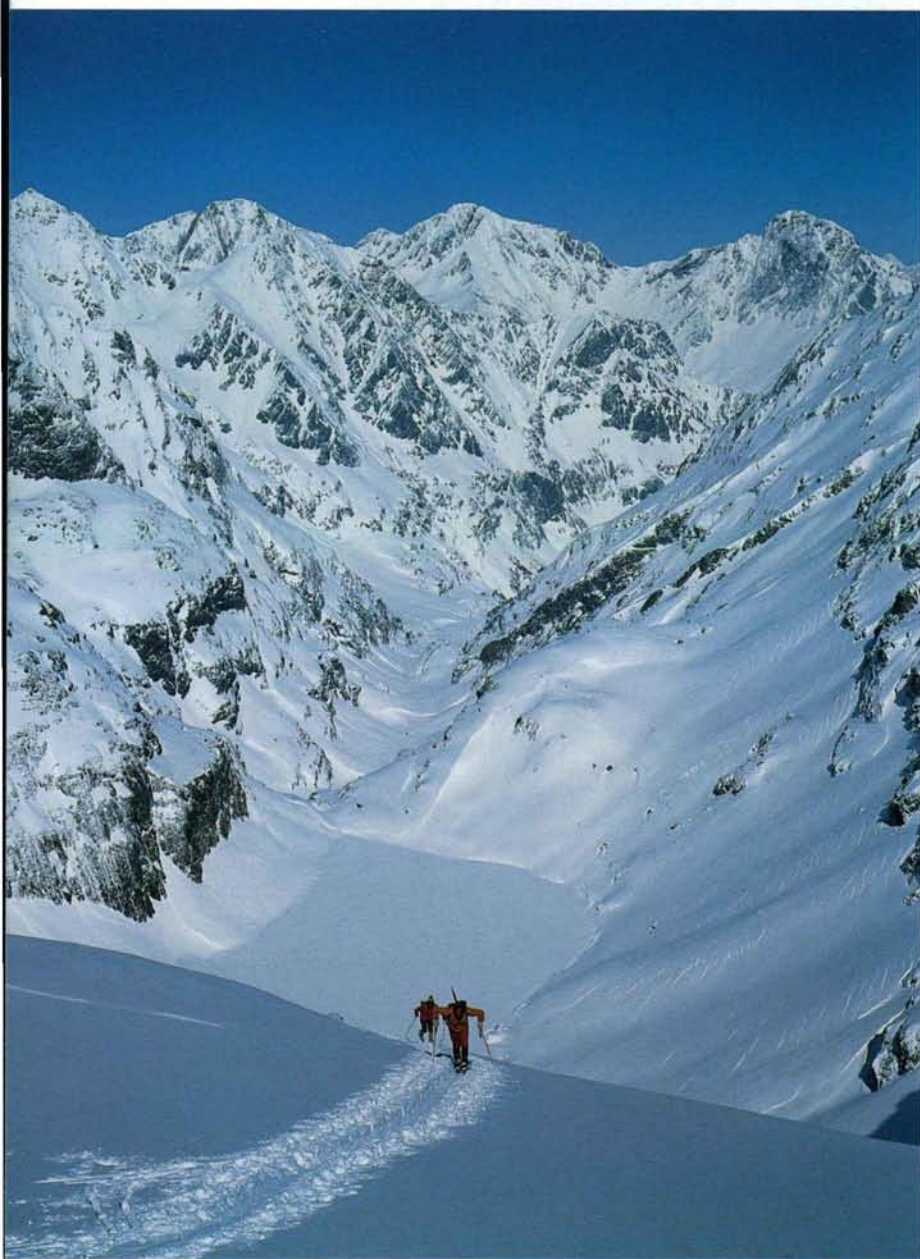
**Del XIXè al XXIè ral·lis
De 1977 a 1979**

Cabdella / Perdiguero

En el ral·li del 1977 un primer dia de mal temps amb vent i boira va obligar el control sota el Saburó a quedar-se a dormir a la tenda. El bon temps del segon dia va permetre fer l'última etapa en condicions. El XXè ral·li, a la vall d'Estós, va començar amb una forta nevada el primer dia, però a la sego-

Italians al refugi del Besiberri (XVIè ral·li, 1974).

A dalt, control pujant al pic de Subenuix (IXè ral·li, 1967).



Sobre el llac de Pouchergues, (XXè ral·li, 1978).

na etapa, pels ports de Clarabide, llac de Pouchergues i tornada a la vall d'Estós pel port de Gias, el temps va ser excel·lent, tot i que molt fred. Hi va haver un accident a la gelera d'Aneto i l'equip d'en Xavier Gregori es dirigí a la Renclosa per portar auxili, com també personal de la Creu Roja en resposta al requeriment de la Guàrdia Civil demanant ajuda. El civisme esportiu dels muntanyencs es va tornar a posar de manifest.

Saburedo-Colomèrs

Al ral·li del 1979, entre Amitges i Colomèrs, en el qual corrien trenta equips, una allau després sota el port de Ratera va sorprendre els companys que pujaven a fer el control de pas al port. En Josep Sala Serra, un dels controls, ho explica així:

Com en altres ocasions, un grup de persones del Centre anem a fer de controls al ral·li. Sortim el divendres a la tarda d'Espot en direcció a Sant Maurici i el refugi d'Amitges. Hi ha molta neu, molta. El panorama és mag-

nífic i no fa gaire fred. Cap al tard arribem al refugi amb un cel mig ennuvolat, sota la vigilància atenta dels Encantats, que ens observen amb infinita tranquil·litat. En arribar al refugi ens trobem la porta completament tapada per la neu. L'hem de destapar fent-hi un forat. Finalment, dins del refugi, retrobem la sensació de protecció i d'escalf de tantes altres vegades.

L'endemà cal ser als punts de pas abans no arribin els participants. Fa bon temps i encara és fosc quan comencem a caminar. Ens dirigim cap al port de Sant Maurici i, a mida que anem avançant, el sol ens ve a trobar. Hi ha molta neu i a la pujada final al port el pendent ens obliga a treure'ns els esquís. Ens enfonsem a la neu fins als genolls. Per sort la rampa final no és gaire llarga. Un cop al port de Sant Maurici, enfilem cap al Bassiero. Ara són el Monestero i el Fonguero, els que ens observen.

Al cap d'una estona de ser al cim comencem a veure els primers equips, el d'en Pep Casanelles; el de la Núria, la Pilar i la Marta, i tota la resta. Arriben traient el fetge per la boca, fan un mos ràpid, es treuen les pells i comencen el descens. Hi ha una neu immillorable i fa fresca.

Cap a les quatre del matí una veu fluixa em desperta, és en Pep Casanelles, que li diu a en Pere Aymerich que està nevant. Valoren si caldrà suspendre l'etapa. Finalment decideixen que no. Al cap de poca estona en Pere ens desperta, esmorzem una mica, ens calcem els esquís i sortim en direcció al port de Ratera. Fa mal temps i neva una mica, hi ha molta neu nova. Just a sota del port de Ratera el pendent es va fent més pronunciat, ens traiem els esquís i continuem a peu. La traça és molt fonda. En Pere Aymerich obre traça i cada vegada s'enfonsa més; avançar és cansat. Quan ja som gairebé a dalt sentim un soroll sord, sinistre, la capa de neu nova cedeix i es despenja una allau d'enormes dimensions que en pocs segons se'ns empassa a tots. Tot és tan ràpid que ni tan sols tenim temps de tenir por; senzillament, una força desconeguda ens xucla cap endins de la massa de neu en moviment. Es fa fosc, fosc del tot. Sortosament, cap de nosaltres queda completament soterrat, tret d'en Ricard Gay. Segons, minuts, molta angonya, en Ricard no apareix. Ens posem frenèticament a buscar-lo. Amb la pala, els esquís, els pals, anem sondejant la neu apilada. No triquem gaire estona a trobar-lo, però el temps se'ns fa etern, sembla que la busca dels minuts avanci al ritme de la de les hores. Quan el veiem, està de cap per avall, té els ulls en blanc i la boca entreoberta, el seu cos és inert. De seguida el traiem del forat, l'estirem cap per amunt amb el cap a la part de baix del pendent. Està morat. Fa patir. Cap dels que som allí té gaires nocions del que cal fer en aquests casos, però s'imposa el sentit comú. Massatges forts al pit i el boca a boca. Amb les mans a títol d'embut bufem amb totes les forces, intentem fer-li entrar aire als pulmons i inflar-los-hi. Quan em toca a mi, tinc una sensació ben estranya, el nostre company no respira, si no reacciona aviat cal pensar el pitjor. Tot i la tensió del moment, tinc la sensació d'estar inflant un globus, costa fer entrar l'aire, però quan entra noto que els pulmons s'inflen de la mateixa manera que ho fa un globus. Segurament molt més aviat del que ens sembla a nosaltres, en Ricard es comença a bellugar de forma espasmòdica, comença a tossir fent uns esgarips angoixants. Em sembla que mai

Al pic Morto (ral·li XIV, 1972).



Al collet sota el Mariola,
vall de Cardós
(XXIIIè ral·li, 1981).



més una angoixa tan intensa ha estat seguida d'una alegria tan emocionant. En Ricard torna al món dels vius. Abandonem en Ricard i la seva tos i ens dediquem a acabar de destapar en Brasó, la caiguda l'ha capgirat i s'ha trencat la clavícula. Li fa mal, molt de mal, es queixa. Però hi som tots.

Avis per radio de l'accident. Arriba l'equip mèdic de l'organització i al cap de no gaire estona l'helicòpter de la Gendarmerie evacua en Brasó. La resta baixarem per la vall de Saburedo cap a la Vall d'Aran.

Aquesta vegada la muntanya ens ha avisat, però ens ha respectat. Al Pere Aymerich el va tractar amb molta més severitat, amb irreparable severitat. Una allau se'l va endur per sempre als pendents del Manaslu, a l'Himàlaia, juntament amb l'Enric Font.

Del XXIIè al XXVIè ral·li De 1980 a 1984

Montardo

Torna el mal temps, el 1980. Es canvia l'itinerari del primer dia fent-lo anar de Caldes al port de Güelli-crestada i amb descens en baiard fins al Ventosa. Aquest canvi d'itinerari va atrapar el control del coll de l'estany de Mar i el va tenir 36 hores bloquejat dintre la tenda. En Josep Abril ho explica així:

***Accident al port
de Ratera l'any 1979
(XXIIè ral·li).***

Vam pujar per Conangles a dormir en un coll estratègic per al recorregut del primer dia, però a la tarda, després de muntar la lleugera tenda, va començar a nevar fortament. Va continuar tota la nit. L'endemà no va parar en tot el dia. Era impossible sortir perquè no es veia res a deu metres. El walkie-talkie no arribava enlloc. Tota la segona nit també va continuar nevant. De tant en tant havíem de sortir a treure la neu del sostre de la tenda perquè no s'ensorrés. L'endemà al matí, però, la nevada va parar i va quedar el cel completament ras amb un dia brillant. No podíem tornar enrere perquè baixar per Conangles amb la quantitat impressionant de neu que havia caigut era un suïcidi. Vam decidir, amb en Xavier Grégori, anar a l'estany Negre de Boi, on hi havia l'organització del ral·li. Vam travessar l'estany de Mar i, buscant l'itinerari més suau per tal d'evitar les allaus, al migdia arribàvem al refugi. Tothom es va alegrar molt de veure'ns, ja que havien enviat un helicòpter a buscar-nos i no ens havia vist, per la qual cosa estaven molt preocupats, després de quaranta hores sense notícies.

La segona jornada amb bon temps va permetre d'anar del Ventosa a Cavallers, passant pel barranc de Comalesbienes.

Vall de Cardós / Marcadau

La Ribera de Cardós ens va portar el bon temps i els dos dies van permetre que els 23 equips participants fruïssin del paisatge. El 1982, però, tornà el vent i la neu, i els 15 equips van passar mals moments en l'última jornada, de tornada del refugi Wallon a Marcadau, fins a Panticosa, per l'alt perill d'allaus. Afortunadament no hi va haver cap contratemps.



Montardo-Colomers

El següent any, a cavall del Pallars i l'Aran, al XXVè ral·li hi va haver un accident de l'equip militar, baixant del pic Llucià, amb una luxació d'un dels membres de l'equip que va ser eficaçment solucionada per la cura dels equips de socors i escombra. La segona etapa, altra volta amb mal temps, va retornar els 45 equips a la Vall d'Aran per la ribera d'Aigomòg. L'Ernest Gutiérrez ens explica una anècdota d'aquest ral·li:

En Carles Pujol, en Lluís Serraima i jo mateix vàrem voler competir en el ral·li, cosa que era una novetat per a nosaltres. Aquella edició comportava pujar al Montardo per la canal oest, si es volia la categoria d'argent o d'or, i anar a dormir al Ventosa i Calvell. Nosaltres hi anàvem per l'argent i vàrem pujar per la canal. Anàvem més lents que la resta de corredors. En el tram final ja no hi havia les cordes fixes que s'havien posat per facilitar l'accés, per això vàrem haver d'usar grampons i piolet per superar el glaç. Aquí vàrem perdre la categoria d'argent, així que vàrem acabar la cursa amb el bronze. A l'hora de fer el repartiment de medalles al xalet de Salardú, en Carles Pujol, com a cap de l'equip, va dir unes paraules i va prometre, en nom dels tres, una medalla d'or autèntica per als propers ral·lis amb les tres condicions següents: 1, quedar en una categoria superior a la nostra; 2, sumar més anys que els nostres (155) i 3, tenir més fills que nosaltres tres (20 en total). Com podeu suposar els riures i els xiulets varen ser abundants.

Vall d'Estós

El XXVIè ral·li va recórrer les valls d'Estós. Entrant a la vall pel coll del Perdiguero i fent acampada a la pleta de Turmo. Els equips havien de portar la tenda. El segon dia van pujar al Posets, Vaticiells i coll i llac de Montidiego. La tercera jornada, amb mal temps, es puja al petit Perdiguero i es fa la baixada cronometrada dels equips encordats. Tan sols hi van participar vuit equips. El primer classificat va rebre un trofeu de la FEM.

Acabat aquest ral·li, en Xavi González ens fa les següents consideracions:

Els 80 van ser una època de molt de moviment en l'àmbit alpinístic, uns anys de molta inquietud en què es volia arribar més lluny, més ràpid i més amunt. Els materials de muntanya cada cop són més lleugers. Gràcies a la pressió dels alpinistes, els fabricants s'es-pavilen a fer botes, esquís i grampons més lleugers i més fàcils de manejar, més fàcils de posar i treure i fiables al màxim.

Tot aquest neguit, òbviament, repercuteix en la dinàmica del ral·li, que vol ser un referent de les inquietuds dels alpinistes desitjosos de fer un itinerari interessant i al més innovador possible amb esquís de muntanya, donant a conèixer vies poc transitades per carenes, canals i cims. Això sense oblidar-se de proposar, a la vegada, una o dues opcions d'itineraris menys complicats.



El XXVIIè i XXVIIIè ral·li
Copa Catalana d'Esquí de Muntanya
1985-1986

*Campament de
controls a la vall
de Montidiego.
Ral·li XXVI, 1984.*

Gerber-Amitges. Cabanes / Pallassos-Mariolo

L'any 1985 es posa en marxa la Copa Catalana d'Esquí de Muntanya.

S'estableixen tres categories:

- **Bronze:** itinerari curt i fàcil. Un cim.
- **Argent:** itinerari més llarg i compromès. Dos cims.
- **Or:** llarg i alpí. Tres cims.

Fins a aquest any el repte consistia a trobar, amb l'ajut de mapa, brúixola i altímetre, tots els cims i punts de pas que demanaven els organitzadors i els llocs dels controls de pas fins a completar l'itinerari previst. En passar a formar part de la Copa Catalana, les condicions canvien. Els itineraris estan marcats amb banderoles; el temps, compta; el mapa és obligatori, però només com a mesura de seguretat en cas de mal temps o imprevistos; la velocitat és molt important i, per tant, cal:

- dur un material lleuger (esquís, fixacions, botes, pals, grampons);
- pells més lleugeres, lliscants i adherents;
- un entrenament adequat;



Equips sota el Mariola, vall de Cardós (XXIIIè ral·li, 1986).

■ menjar energètic.

Uns altres canvis que va comportar la incorporació a la Copa Catalana van ser la possibilitat de fer equips de dues persones i la durada de dos dies, dissabte i diumenge, en lloc de tres. Per a classificar-se per a l'or a la Copa Catalana, per primera vegada, és obligatori dormir en tenda.

L'any 1985 decidim fer només dues categories ben diferenciades:

■ **Itinerari 2.000:** aproximadament 2.000 m de desnivell cada dia amb recorreguts alpins.

■ **Itinerari 1.000:** aproximadament 1.000 m de desnivell cada dia amb recorreguts fàcils.

El primer ral·li de dos dies, el XXVII de l'any 1985, rep dinou equips de Madrid, Saragossa, Osca, Andorra i Catalunya. Recorren la vall del Gerber, coll d'Amitges, refugi d'Amitges i vall de Cabanes. L'any següent, a la regió de Cabdella, torna el mal temps. El relat de l'Albert Mans, que feia de control, il·lustra la situació:

Els controls sortim amb un temps molt dolent, plovent. Més amunt trobem neu amb una boira intensíssima. En arribar al lloc suposadament correcte, cada control es dirigeix cap al seu cim. Parada al que sembla el cim, però una petita ullada a través de la boira deixa veure un altre petit cim al davant. Hi vaig. Després d'una bona estona d'es-

Del XXIXè al XXXIè ral-li
De 1987 a 1989

**Conangles-riu Malo-Besiberri /
 Marcadau / Vall d'Acs**

Amb temps irregular es corre el XXIXè ral-li amb vint equips que fan els cims del Baciver i Mall Blanc. El ral-li XXXè, que va tenir lloc l'abril del 1988, té una novetat: l'organització va ser cedida al CAF de Tarba, accedint a una demanda dels francesos que sentien el ral-li una mica seu i hi volien col·laborar. Va tenir lloc a la regió de Marcadau, amb base al refugi Wallon. El primer dia es dona la sortida al xalet del Clot (Pont d'Espagne) per fer els cims de la Cardinquère, Soum de Bassie i el pic de Bernatbarrau, amb descens cronometrat al llac Nere i arribada al refugi Wallon. En la segona jornada es van fer la Pène d'Aragon i el coll de la Fache amb descens cronometrat fins al Wallon. Hi van participar 24 equips.

L'any següent, el 1989, al ral-li XXXIè es repeteix l'experiència i l'organització recau en els francesos d'Acs-dels-Tèrmes. Un temps incert va acompanyar els 21 equips pel Puymorens, Vessines, vall d'Orlu i pic de la Mina.

Del XXXIIè al XXXVIè ral-li
De 1990 a 1994

**Amitges / Valls de Ruda, Ratera
 i Aiguamòg / Montardo-punta Alta /
 Vall d'Aran / la Colomina**

El ral-li XXXIIè, de l'any 1990, se suspèn per primera vegada per manca de neu. El XXXIIIè recorre la vall de Ruda, per anar al refugi d'Amitges, i, el segon dia, pujar a Crabes i tuc de Colomèrs, per tornar a l'Aran per la ribera de l'Aiguamòg. Un dels controls, l'Albert Mans, ens explica la següent anècdota: un control d'arribada del segon dia puja a Colomèrs per verificar on arriba la neu. Com que és molt amunt i es fa tard, es queda a dormir al refugi de Colomèrs. L'endemà baixa cap a l'arribada. Mentre espera la resta del control que ve de Salardú, baixen els primers corredors. Com que no té la documentació del ral-li ni cap estri per escriure, es veu amb la necessitat de marcar el temps amb el dit a la neu. En arribar la resta de controls van passar els temps al paper.

El XXXIVè (1992) es fa base al Ventosa i Calvell i es puja al Montardo i punta Alta. I el XXXVè, des del refugi de la Restanca amb bon temps i molta i bona neu acabada de caure, es va al Tumeneia nord el primer dia, i el segon, a l'estany de Mar, tuc de la canal de Rius, estany de Rius i pic Sarraëra.

L'Ernest Guti ens fa una reflexió sobre el seu control:

Després de dormir sobre el llac de Rius, totalment glaçat, en Josep M. Sala i jo, que fèiem de control, vàrem pujar al tuc de Sarraëra. Havia nevad dos dies abans i la visibilitat era extraordinària. Les Maladetes es veien a tocar i era un goig ser allà dalt podent contemplar sense presses el paisatge. Doncs bé, quan va arri-

pera veig pujar tres persones. Es paren a mitja pujada. No és, doncs, un equip. M'hi acosto. Són els altres controls que s'han perdut al mig de la boira. Els havia deixat a la meua esquerra i m'han sortit per la dreta. Han travessat la meua traça sense veure-la. Comentem la situació i verifiquem la posició exacta on som. Decidim baixar cap a l'estany Francis i, un cop allà, ens trobem amb un altre membre de l'organització. Ens informa que ens busquen tots els corredors i en aquest moment estan per sobre nostre. Ens hem creuat amb unes seixanta persones sense veure-les. Finalment ens reunim tots sense cap més problema després d'haver comprovat que no falta ningú. Cal dir que no hi havia walkie-talkies de suport.

bar el primer equip, vàrem intentar fer-los veure l'encant del paisatge que difícilment podia repetir-se; la resposta va ser: «tu forada'm la fitxa de control que me'n vaig corrent.» Vaig decidir no tornar a fer cap altre control de ral·li. Per a mi, la muntanya no és això.

El ral·li XXXVIè (1994) puja des de l'estany Gento pels llacs Neriolo, Cubeso i Morto, passant per la collada de Carboners, al refugi de la Colomina. La segona jornada es va des del coll oest del Peguera i cims del Peguera, Saburó i Montorroyo, segons categoria escollida, i es baixa a Sellente per la canal de Pigolo.

Del XXXVIIè al XLè ral·li De 1995 a 1998

Hospital de Viella / Pica d'Estats / Gra de Fajol-pic de l'Infern / la Maladeta

Un altre cop la manca de neu obliga a canviar l'emplaçament del ral·li i el XXXVIIè (1995) projectat a Ulldeter, es va a la Vall d'Aran agafant com a base l'hospital de Viella. Es fan el tossal de Mar, Tuc de la canal de Rius i tossal dels Estanyets, el primer dia, i el Tuc del port de Viella, llac Redon i Tuc del Sarraèra, el segon dia.

El ral·li XXXVIIIè (1996) posa en pràctica les dues categories d'itinerari llarg o curt i l'escenari és la pica d'Estats. El primer dia de l'Artiga es puja al refugi de Pinet i a la pica d'Estats i en el segon es va al Montcalm, estany d'Estats, port de Sotllo, pic de Sotllo, refugi de Pinet i l'Artiga. En Xavi Gregori i en Pere Rodés, controls de la pica i del Montcalm, munten un campament a 2.885 m per assegurar la feina.

Els elements semblen estar en contra dels ral·lis. Al XXXIXè (1997), a Ulldeter, un vendaval obliga a anul·lar l'etapa del primer dia. Per sort el temps millora i la segona etapa salva el ral·li.

*Cap al pic de la Mina,
vall d'Acs (XXXIè
ral·li, 1989).*

El ral·li XLè torna a la Maladeta i una intensa nevada priva de dur a terme la primera jornada. Els que fan de control per a la segona etapa matinen molt i aconsegueixen pujar a la Maladeta oriental, lloc de pas dels equips. Per arribar al cim i marcar traça van haver d'usar una pala per apartar més de mig metre de neu nova. Hi van participar 31 equips de dues persones i l'equip guanyador, en Pere Oller i en Toni Masagué, del CEC, va fer un temps de dues hores i 54 minuts per recórrer l'itinerari hospital de Benasc, la Renclusa, Maladeta oriental, Paderna i hospital.

El XLIè ral·li 1999

El ral·li que va marcar un abans i un després

L'escenari del ral·li XLIè va ser al voltant del Posets, fent base a Viadós. Un primer dia de bon temps amb ascensió a l'Eriste i un segon dia amb mal temps que va obligar a fer un itinerari alternatiu en lloc de l'ascensió al Posets.

Pere Oller proposa:

Després d'aquest ral·li es decideix de canviar la filosofia de la prova. Al refugi de Viadós, amb capacitat per a 50 places, ens hi havíem aplegat prop de 90 persones, utilitzant el menjador per a la recepció, inscripcions i reunions informatives, fent torns per als sopars, apilats a les habitacions, etc. L'organització era realment complicada. Era difícil poder estar sols i tranquils per reunir-nos, ja que estàvem apilats juntament amb tots els participants. Tot el que es debatia podia ser escoltat per tothom. Això no era gaire bo, els participants no tenien perquè assistir als debats interns de l'organització, entre altres coses perquè quan una feina com aquesta es viu tan intensament, sovint té moments de tensió i això era millor que no fos percebut pels participants. L'organitza-



ció, tot i que no hi va haver problemes importants, va ser complexa i va requerir una important perícia de tots els que en formàvem part, especialment els que atenien els participants. Van ser dues nits d'insomni, no solament per l'acumulació d'humanitat en un espai tan reduït, sinó perquè a les tres de la matinada ja estàvem en dansa amb la corresponent despertada col·lectiva. Els que van dormir millor en aquest ral·li van ser el reduït grup de controls que, amb una tenda, dormien sota el cim del Posets per ser-hi ben d'hora l'endemà al matí.

Organitzar un ral·li com el que volíem assolir significava aconseguir més diners. Això volia dir trobar patrocinadors i, per tant, ser mediàtics. Tal com s'havia fet fins aleshores era molt difícil, ja que l'entorn no afavoria l'accés als mitjans de comunicació.

El fet que el ral·li es fes cada any en un lloc diferent era molt interessant per donar a conèixer un lloc nou, però per a l'organització representava un volum de feina important, difícilment assumible si es volia fer un pas endavant. El principal problema era que es feia difícil establir complicitats amb els estaments locals fins que no havia tingut lloc el ral·li, almenys una vegada, que era quan es canviava de lloc per tornar a començar de nou.

L'organització tenia una idea clara de cap a quin model considerava que s'havia de dirigir el ral·li. Bona part dels membres havien corregut les grans curses alpines com la Patrouille des Glaciers o la Pierre Menta. Estàvem especialment enlluernats per aquesta darrera, de quatre dies de durada i 10.000 m de desnivell, amb una organització impecable i amb un gran èxit de corredors i de públic (al voltant de 2.000 persones el dia de l'ascens al Grand Mont) i retransmesa per televisió! Érem conscients que els Pirineus no són els Alps, i que difícilment es podia arribar al mateix nivell, però ens hi volíem assemblar.

Així doncs, es prenen les següents decisions:

Es mantenen els dos dies de cursa alpina amb un itinerari llarg (2.000 m de desnivell) i un de curt (1.000 m) per dia, amb trams d'esquí tècnic tant de pujada com de baixada, i també trams alpins de canal o cresta. Aquests itineraris canviarien cada any tal com s'havia fet sempre. Aquest és el principal distintiu del ral·li i és el que el fa una cursa única als Pirineus:

- Mantenir el caràcter popular de la cursa i, a la vegada, competitiu.
- Mantenir els equips de dues persones i també els de tres, tret significatiu del ral·li i que mai no s'ha eliminat.
- Trobar un lloc on hi hagi prou allotjament per a més de cent corredors, acompanyants i organització.
- Tenir la complicitat d'una estació d'esquí per a les situacions de mal temps, com també pel suport logístic i per facilitar l'accés dels mitjans de comunicació.
- Que l'allotjament estigui en un lloc accessible per carretera, de manera que si un dels dos dies del ral·li fa mal temps es pot buscar una zona alternativa propera que permeti fer la prova amb garanties de seguretat.
- Que hi hagi sales per a fer les inscripcions, les reunions informatives i els actes que calguin, i on l'organització es pugui reunir tranquil·lament.



- Que l'organització i els controls també puguin descansar i alimentar-se com cal.
- Que al lloc trobat li siguem fidels diverses edicions, de manera que l'organització i els organismes locals ens coneguem i s'estableixi la confiança necessària per a un òptim desenvolupament del ral·li.
- Intentar engrescar acompanyants que vinguin de públic.

Sota el Tumeneia nord, (XXXVè ral·li, 1993).

En els ral·lis que han vingut a continuació hem intentat materialitzar aquestes idees i millorar l'organització. Després del ral·li del Nerassol es va iniciar un període de tres edicions en què el ral·li es va fer a la vall de Boí, que a partir de l'edició 2005 s'ha consolidat a la vall de Núria. Una organització molt entregada i consolidada i uns controls molt fidels i quasi professionals ho van fer possible. Això es va veure reconegut pels participants, que es van consolidar al voltant de les cent persones. Així com en els itineraris ja hi havia una llarga experiència i creiem que el nivell era —i es manté— molt alt, s'ha millorat substancialment en tot el que fa referència a la logística, l'atenció i els serveis per als participants, temes que abans potser estaven una mica abandonats. Així mateix s'ha millorat notablement en el que fa referència a la difusió del ral·li i al patrocini.



Els equips traient-se pells (XLVIè ral·li de Boí, 2004).

El XLIIè i XLIIIè ral·li 2000-2001

Conangles-Sarraèra / pic de Nerassol

El ral·li XLIIè es va fer pels entorns de Conangles, fent base a l'hospital de Viella. Poc abans del ral·li, abundants nevades van comprometre el traçat dels itineraris. El primer dia, amb bon temps, tant l'itinerari curt, fins al coll de Conangles, com el llarg, fins al Tuc dels Estanyets, van permetre que els participants gaudissin d'una bona neu pols. Però el segon dia, un vent huracanat per sobre els 2.100 m obligà a escurçar els itineraris. D'altra banda, i a diferència del dia anterior, la neu era dolenta i crosada. Hi van participar 25 equips.

El ral·li XLIIIè es va fer en terres de l'Arieja, entre l'Hospitalet i Mérens amb el pic de Nerassol com a punt culminant. El primer dia feia un temps gris amb núvols alts que a mesura que el dia avançava van baixar de nivell i van tapar els cims. Això provocà una perduda general baixant del Nerassol.

En Pere Oller ho explica així:

Durant aquests anys hi ha hagut moltes anècdotes. Una de les més sonades va ser la perduda del Nerassol del ral·li del 2001 a la vall d'Acs. El dissabte es va despertar mig emboirat a cotes baixes. De tota manera l'itinerari estava ben marcat i l'organització el va poder retraçar abans de la sortida dels corredors. És més, als cims, el sol hi lluia i s'hi estava de meravella. Va començar la cursa i, de moment, tot bé. Segons l'itinerari s'ascendia primer al roc Melé, es baixava a l'estany de Ciscar, es pujava al coll d'Ascobes, es tornava a baixar a Ciscar i finalment es feia el Nerassol i el descens final. Després del segon descens, al control previ a la pujada al Nerassol ens arribà un equip molt enfadat, dient que no els semblava gens bé que després de fer el roc Melé els haguéssim fet pujar fins al coll

d'Ascobes ja que, segons ells, era una pujada sense sentit i que a més se'ls havia fet passar per uns llocs perillosos amb uns trams gelats que hi havia abans del roc Melé. Hi va haver una discussió amb algun membre de l'organització però finalment van prosseguir la pujada al Nerassol i el descens final. Doncs bé, com si es tractés d'un càstig diví, quan aquests i alguns altres equips iniciaven el descens, es comença a emboirar de tal manera que una distància entre banderoles excessivament llarga va provocar que es perdessin en el no-res. Aquest esdeveniment va fer passar un mal tràngol a l'organització, ja que algun d'aquests equips va anar a parar més avall de l'arribada i no se'n va saber res més fins que, una bona estona més tard, van arribar al poble de l'Hospitalet, que era on estàvem allotjats. Mentrestant, se'ls va estar buscant pel peu del Nerassol fins que, com que no se'ls trobava, ja s'anava a contactar amb la gendarmeria. Finalment no va caldre, tots havien arribat sans i estalvis. Els morros de l'equip enfadat es mantingueren durant uns quants dies més i, com que no en van tenir prou amb la bronca corresponent, van denunciar públicament l'organització amb una carta a un diari. Va ser un fet realment desagradable, però que a la vegada va servir d'experiència i d'aprenentatge per als organitzadors.

Del XLIVè al XLVIIè ral·li Del 2002 al 2005

Els ral·lis de la vall de Boí

El ral·li XLIVè, té lloc, per primera vegada, a la vall de Boí. El primer dia, l'itinerari llarg anava del barranc Gros, Corrunco, barranc de l'Estany, pica Cerví de Durro, estació d'esquí, collada de la Llovarçana, barranc Gros. L'itinerari curt anava directe del barranc Gros a la pica del Cerví. El segon dia, l'itinerari llarg era riu de Sant Martí, port de Rus, pic de Falià, Llaquet, port de Falià, port de Manya-

net, Raspes Roies amb final a l'estació. El curt, riu de Sant Martí, Raspes Roies i estació d'esquí. Hi van participar 27 equips.

Ral-li XLVè (2003). L'itinerari del primer dia anava del pont de Sant Martí al pic del Pessó, castell de Rus i pont de Sant Martí, i el segon dia se sortia de l'estació de Boí, es pujava a la pica Cerví de Durro, pica Cerví, pic de Raspes Roies i final a l'estació de Boí. Sobre aquest ral-li, en Pere Oller ens explica:

Durant la preparació de l'itinerari veïem que podia quedar molt interessant un recorregut circular al voltant del pic del Pessó. Ningú de l'organització no l'havia pujat mai ni coneixíem ningú que ho hagués fet. Havíem vist que hi havia una canal, la canal oest, molt directa i que semblava assequible per als corredors, però teníem dues incògnites: semblava que a la sortida hi havia un pas de roca i no teníem ni idea del descens per la cara sud-est, i ens hi vam ficar. La canal es feia molt bé, quasi amb esquís als peus fins al capdamunt, però ens vam trobar que realment hi havia un ressalt de roca a uns cinc metres de la sortida, una mica desplomat. Superar-lo no era difícil però potser es tractava d'un pas de IV Superior i després venia una rampa de mixt d'uns 5 m més. Pel que feia al descens vam descobrir unes fantàstiques pales dretes i vertiginoses que ens el garantien trepidant. Amb tan bones perspectives, havíem de fer aquella canal com fos. La qüestió era com protegir aquell pas, tot i no ser difícil, amb una corda fixa només de passamà. Podia ser complicat, ja que tirava enrere i si hi havia algun participant poc avesat a aquests equilibris podíem tenir problemes. Vam decidir que el que calia posar allí era una escala d'alumini, com a les expedicions a l'Himàlaia, perquè la gent pogués superar aquell pas. Així ho vam fer; amb l'escala a l'esquena es va pujar fins al capdamunt de la canal on es va instal·lar. El pas va quedar molt ben protegit i, evidentment, va ser motiu de comentaris i bromes entre corredors i organització.

El ral-li XLVIè (2004), també a la vall de Boí, va tenir un primer dia de bon temps amb el següent itinerari: pont de Sant Martí, bony de la Redona, Castellet Moró, pic Estanyet i pont de Sant Martí. El segon dia, a causa del mal temps, es va improvisar un itinerari alternatiu per les pistes. El ral-li XLVIIè (2005), la manca de neu obligà a anar, el primer dia, a l'hospital de Viella per pujar al Tuc de Conangles i baixar un altre cop a l'hospital. El segon dia, aprofitant la poca neu, es féu un itinerari per les pistes de Boí i es pujà al Raspes Roies. Hi van participar 33 equips.

Del XLVIIIè al XLIXè ral-li De 2006 a 2008

Els ral-lis de la vall de Núria

El ral-li XLVIIIè (2006) es va fer a la vall de Núria. En Pere Bonet ens explica aquests ral-lis i desitja que el d'aquest any sigui un èxit:

Per a l'edició del 2006 teníem tota la neu que volíem; les setmanes anteriors havia fet molt bon temps, estàvem emocionats i meravellats de com n'estava, d'involucrada,

la gent de la vall de Núria amb el nostre projecte. El primer dia vam poder fer quasi tot el recorregut marcat, llàstima que es va haver d'anul·lar la cresta del pic del Racó Gros, per culpa de la tramuntana que va començar a bufar quan la cursa ja estava en marxa. Es va modificar una petita part del recorregut i tot arreglat. Per al segon dia vam haver de modificar tot l'itinerari previst. Cada vegada el vent era més fort, tots els grups de control i traçadors sortien quan encara era de nit per intentar marcar un circuit factible en unes condicions meteorològiques cada vegada pitjors. Es donà la sortida als corredors i mentre es desenvolupava la cursa, ens vam veure obligats a tornar a canviar el recorregut sobre la marxa, ja que havíem de garantir la seguretat dels corredors i controls per damunt de tot. La cara de tothom a l'arribada era un poema però, una vegada més ens n'havíem sortit.

Des de fa molts anys sempre hem puntuat per a la Copa Catalana, hem estat Campionat de Catalunya, de manera que com a evolució, per a l'edició del ral-li XLIXè (2007), vam presentar la nostra candidatura per acollir el campionat d'Espanya per equips. Ens el van concedir, però això ens portava més d'un maldecap, a l'organització, ja que, com hem dit, el ral-li té una durada de dos dies i el Campionat, només un. El destí es va encarregar de solucionar-nos el problema, ja que per la manca de neu d'aquell any només vam poder córrer un sol dia, patint fins a l'últim moment, fent mil canvis al programa i als recorreguts establerts perquè la neu no donava més de si.

Al 2008 arribem a les noccs d'or del nostre ral-li d'esquí de muntanya, que coincideix amb els cent anys d'esquí a Catalunya. El CEC torna a ser l'organitzador del Campionat d'Espanya per equips que, aquest any, presenta un canvi important en el reglament. Per primera vegada a la història és una cursa de dos dies de durada.

**Ral-li de Boí
l'any 2003.**

PERE OLLER



PARAULA D'E

JAUME FABRÉS I AMORÓS

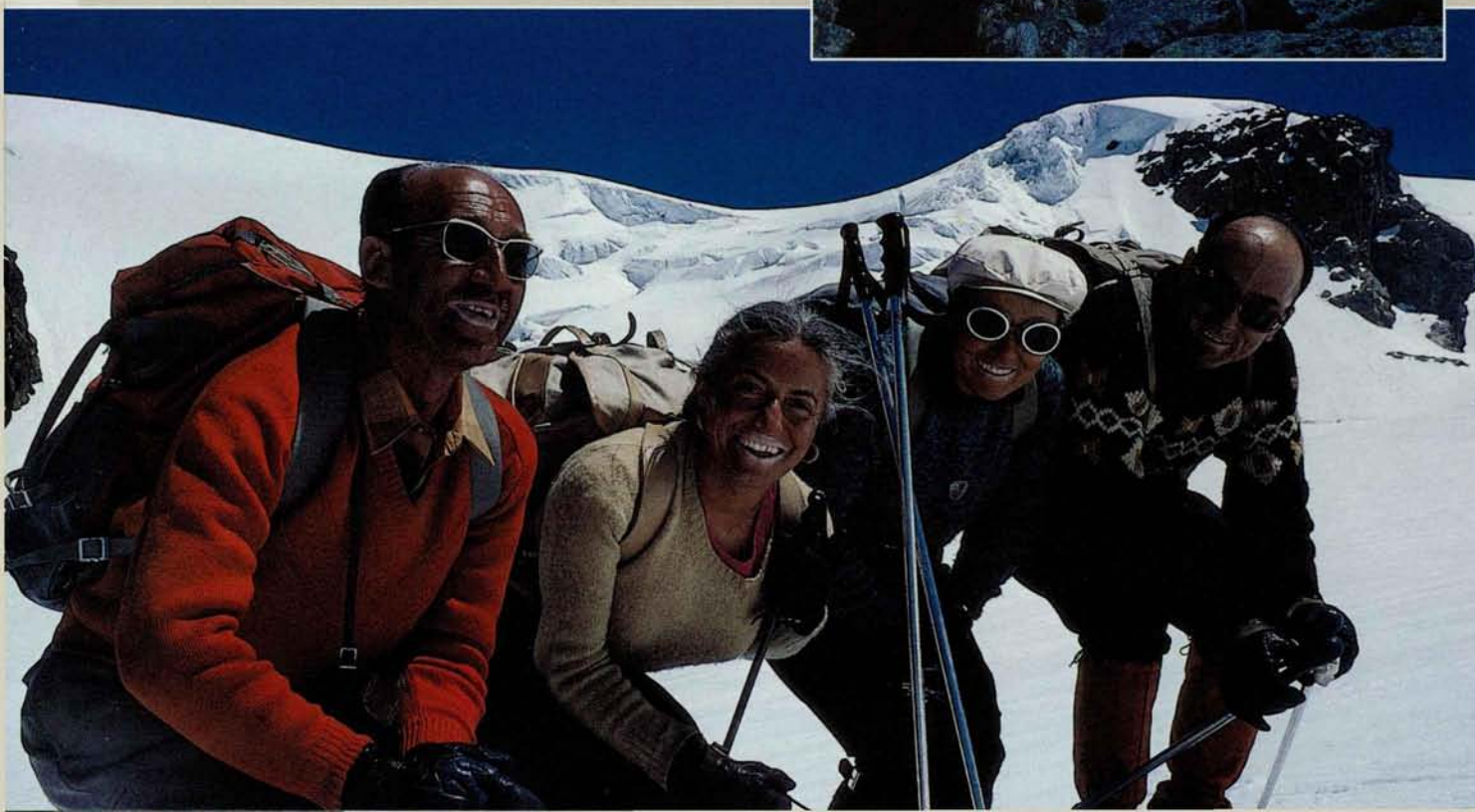
Segurament el Jaume és un dels més veterans que va participar en el primer ral·li i molts dels que van continuar fent equip amb companys del Centre Excursionista de Terrassa. Rebobinant els molts records d'excursions als massissos muntanyosos d'arreu del món, creu que l'esforç en l'organització dels ral·lis per part de les persones bàsicament del CEC, va ser una demostració del que pot fer una voluntat de servei a favor del món excursionista, en aquest cas dels esquiadors muntanyencs. A Catalunya s'obria pas amb força l'afició a l'esquí de muntanya, seguint les petjades dels veterans Albert Oliveras, Josep M. Guilerà, Ernest Mullor i tants d'altres, iniciada als nostres Pirineus; i els ral·lis van representar la posada en comú d'aquesta afició, permetent establir llaços d'amistat entre els diferents participants i, sobretot, donant a conèixer zones més desconegudes. Un altre aspecte interessant, creu, era l'intercanvi d'impressions sobre els nous materials que feien més fàcil la pràctica de l'esquí. Tot plegat, pensa que no s'equivoca gaire si afirma que els ral·lis van ser un impuls definitiu per a l'expansió de l'afició a recórrer el Pirineu a l'hivern. Creu també que, com tota cosa en la vida, els ral·lis han anat adaptant-se a les noves maneres de veure la muntanya, encara que ell particularment no comparteix l'aspecte purament competitiu en què moltes proves d'esquí i d'alpinisme s'han convertit. Reconeix la força física dels participants, però li sembla que l'esperit de la muntanya, aquesta cosa de caire estètic i cultural tan difícil de definir, en queda bastant allunyat i sols queda l'home-màquina. En definitiva, però, ho respecta, perquè cadascú té dret a fer el que més li plagui, tot i que per a ell no representa l'ideal del muntanyenc que va a la muntanya conscient del que pot trobar-hi i com fer-hi front.

Jaume Fabrès i Rosa Villanova a l'esquerra, amb J. M. Sala i una amiga francesa.

A Catalunya s'obria pas amb força l'afició a l'esquí de muntanya i els ral·lis van representar la posada en comú d'aquesta afició com una cosa magnífica i de record inesborrable.

La seva esposa, la Rosa Villanova, amb les germanes Dalmases, també de Terrassa, va ser de les primeres en prendre part en els ral·lis formant un equip femení. Les recordo perfectament en un dels ral·lis a la Maladeta, arribant amb cares de felicitat al cim on jo feia de control. Amb poques paraules, la Rosa defineix els ral·lis com una cosa magnífica i de record inesborrable.

Jaume Fabrès i Rosa Villanova.



SQUIADORS

Una passejada pels **records dels muntanyencs** que han conegut els ral·lis de primera mà

NÚRIA DEVANT

«**F**a uns dies em va telefonar en Josep M. Sala per dir-me que aquest any 2008 en farà cinquanta, del primer ral·li d'esquí. Tinc tot això tan lluny del cap que gairebé no recordava que en Miquel (el meu home) havia col·laborat activament amb en Sala per engegar el primer ral·li.

»Del primer ral·li recordo el casalot de Sant Maurici, on vàrem dormir per pujar, l'endemà, al Portarró, a fer de control dels equips que pujaven des d'Aigüestortes i que era un local desgavellat i poc hospitalari de propietat militar.

»Després, cada temporada vàrem treballar en la preparació i realització de diversos ral·lis: Andorra, estany Gento, la Renclusa, Aigüestortes, etc. He trobat alguna foto, dalt de l'Aneto, amb la Maria Antònia, Griful, Sala, Aspachs i la Rosa Fabrés amb dues noies terrassenques que no recordo si feien equip femení o eren part de l'equip escombria.

»També la vall de Boí i el control a la punta Alta amb en Josep Abril. Amitges, on el refugi estava completament tapat per la neu, etc.

»Recordo especialment, però, i segurament perquè a mi em va suposar un esforç físic més gran, un ral·li a Núria i un altre a Andorra. A Núria, a un equip que menava en Miquel Albó els va fallar un component i em van enredar per substituir-lo. Fèiem els Tres Colls i vaig arribar quasi esgotada. De seguida, a la cantina de Núria, em vaig prendre una beguda, no sé si freda o calenta, que em va semblar el més suculent del món. Tota la vida m'ha continuat agradant, aquesta beguda, i, quan en prenc, em recordo de Núria.

»Al ral·li d'Andorra, crec que era el tercer o el quart, vàrem fer un equip de dones: la Cristina Cornudella, l'Asun Elizalde i jo. També d'una manera improvisada, sense gaire preparació física però amb gran entusiasme, el vàrem acabar. Montmelús, Cubil i baixada per la vall d'Incles on, en acabar, hi havia el nostre fill Ricard, que aleshores tenia sis o set anys i venia amb nosaltres sempre que podíem.

»Suposo que els ral·lis han canviat molt, especialment en la preparació dels participants, però pensar que ja fa cinquanta anys d'aquell primer, que persisteixen i encara creixen, fa que em senti orgullosa d'haver-hi contribuït al començament, sobretot per la part d'en Miquel, que si fos aquí segurament explicaria coses més interessants.»



Núria Devant i el seu marit, Miquel Albó.

Els ral·lis han canviat molt, però pensar que ja fa cinquanta anys d'aquell primer, que persisteixen i encara creixen, fa que em senti orgullosa d'haver-hi contribuït

JORDI PESSARRODONA

«**Q**uan penso en el temps en què estava immers en l'ambient de l'esquí de muntanya, em pregunto com hi vaig anar a parar. Va ser d'una manera natural i sense cap afany de lluïment, era la muntanya amb el més bell dels vestits, el que ens atreia.

»Quan vaig començar a participar en proves d'esquí de muntanya, sobretot en els ral·lis, se'm va engrandir l'horitzó.

»Els ral·lis, més que competició, eren una trobada amb gent que vibrava al mateix ritme. Aquest era el meu pensament. A voltes reflexionava i algú em deixava entreveure que justament el *crono* era contrari a l'esperit bucòlic de la muntanya. Malgrat això, a mi m'omplia i continuava veient-la. Com que no anava "cre-

mat", la mirava i la veia. Si només hi hagués anat per competir, el *crono* s'hauria endut tot el protagonisme i no era el meu cas. Si no guanyava —o guanyàvem— era senzillament perquè els altres havien corregut més. Mai això no m'havia produït malestar.

»No sé si és que anava amb el lliuri a la mà, però el cert és que en l'ambient de muntanya mai no vaig tenir cap moment de tensió amb ningú. Per a mi tot van ser flors i violes.

»La meua admiració i respecte eren, i encara avui són, per als organitzadors i sobretot per als controls. Mai no se'ls valorarà prou. Els participants passen i ja està, si el temps és bo, mira, però si no... Els controls s'han de llevar molt més d'hora i han d'arribar als punts molt abans que els corredors, faci el temps que faci, i aguantar fins que passi el darrer.

»En tots els anys que m'he dedicat a aquest *ofici* (sense remunerar) he tingut companys d'equip ben diferents i sempre la bona entesa i la companyonia han prevalgut per damunt de tot.

»Els records són ben vius. Quan en parlem amb la Cristina, la meua dona, que també hi havia participat, ens sembla un somni, tot el que havíem fet.

»Avui, tot i essent el mateix escenari, no hi ha aquell romanticisme, l'evolució del temps ho capgira tot, mana molt més el *crono*. Abans es pot dir que anàvem amb una sabata i una espardenya, avui, en canvi, tant la roba com el material està estudiat al mil·límetre.

»Ens quedem amb el nostre temps.»

Era la muntanya amb el més bell dels vestits, el que ens atreia. Quan vaig començar a participar en proves d'esquí de muntanya, sobretot en els ral·lis, se'm va engrandir l'horitzó. Els ral·lis, més que competició, eren una trobada amb gent que vibrava al mateix ritme



La primera impressió que tenies era la de trobar-te, sens dubte, en el rovell de l'ou de l'alpinisme amb esquís, de descobrir noves zones del Pirineu on no hi havia esquiat mai i que, sense els ral·lis, mai no hauria conegut



JOSEP SICART

En Sicart ens diu que de l'excursionisme se'n deriven un seguit d'especialitats. Una d'aquestes, l'esquí de muntanya, que ens ha proporcionat el goig i la facilitat de pujar als cims quan la neu els cobreix, i fer llargs i emocionants descensos.

Recorda els muntanyencs que amb gran coratge van començar a fer travessades pels Pirineus amb un material pesat i rudimentari i que es van atrevir a muntar proves d'esquí de muntanya com van ser la puig d'Alp-Puigllançada del CEC, o la clàssica Núria-la Molina del Muntanyenc, o la de Núria-Setcases de la UEC, que es va haver de traslladar a la vall del Gerber i tuc de Bassiero, organitzada pel GEDE de Gràcia, per Sant Maurici, el Monastero i refugi Josep M. Blanc. En totes aquestes proves i en el ral·li del CEC, cada any ens retrobàvem els que d'una manera constant hi participàvem, per veure qui era el millor practicant una rivalitat franca i honesta. Unes rutes fantàstiques i no gens fàcils. D'una manera especial recorda el ral·li que sortia de Cavallers i, passant pel refugi d'Amitges, pujava al Contraig, baixava cap al seu llac i d'allí s'enfilava al tuc de Colomèrs per baixar cap als banys de Tredòs i acabar al xalet de Salardú. També recorda amb certa emoció el ral·li que d'Amitges, pel port de Ratera, amb l'allau que va sorprendre els controls, baixava cap a Aigomòg. Hi participava amb els seus companys Joan Oliva i Àlex Alom, de la UEC i els feia la competència un equip de l'escola militar de Candanchú del qual formava part el seu fill Josep; aquests, amb bona vestimenta de caqui i envejable joventut, es van classificar per davant d'ells.

Recorda el material que un equip havia de portar: cordill d'allaus —els ARVA encara no existien—, una espàtula de recanvi per si es trencava algun esquí com sovint passava, grampons, piolet, una pala de neu i el material i roba d'abric personal a més de menjar i beure. Tot això ens proporcionava la força i la tècnica per fer front a les travessades més agosarades als Alps o altres indrets del món.

«Podríem reviure mil sensacions viscudes, però voldria recordar molt especialment a la secretària de la Secció de Muntanya del Centre, la M. Antònia Simó, sempre atenta i pacient, que ens inscrivía i ens informava de les novetats. Ella forma part del mestratge dels pioners.»

JOSEP ABRIL

«Els ral·lis d'esquí van ser, ja des del començament, l'any 1959, el gran aglutinador de la majoria dels bons esquiadors de muntanya. La perspectiva que em dona haver-hi participat des de tots els punts de vista —com a corredor, com a control o com a organitzador—, fa que ara, uns anys després però amb els records encara frescos, pugui situar-los i veure què van representar en aquell moment.

«La primera impressió que tenies era la de trobar-te, sens dubte, en el rovell de l'ou de l'alpinisme amb esquís. Els itineraris escollits i laboriosament treballats eren llargs, exigents i sobretot, en gran part, inèdits, cosa que volia dir que tots, organitzadors i participants, s'exigien un gran esforç perquè cadascú donés el millor de si mateix com a muntanyenc. Per a molts participants van representar la possibilitat de descobrir noves zones del Pirineu on no hi havien esquiats mai i que possiblement, sense els ral·lis, mai no haurien conegut.

«Totes aquestes autoexigències de descobriments i llocs inèdits també implicaven haver de jugar amb més riscos i més problemes, especialment per la manca de bases amb refugis o llocs on poder passar la nit i tenir la base de l'organització. Van ser anys durs, exi-

L'esquí de muntanya, ens ha proporcionat el goig i la facilitat de pujar als cims quan la neu els cobreix, i fer llargs i emocionants descensos



gents per a tothom, però afortunadament amb grans dosis de comprensió i de mutu reconeixement per la feina feta. Els aspirants a medalla d'or —que suposadament eren els més ben preparats— havien de fer nit en tendes perquè, d'aquesta manera, a més de fer més dura la prova, es necessitaven menys places per allotjar-se en els petits refugis de l'època. Un canvi notable amb l'actualitat és que la diferència de temps no servia per marcar les diferències dels equips, sinó que la classificació la donava l'itinerari escollit i fet sempre dintre d'un temps màxim igual per a tots.

«Un dels factors clau de l'alta muntanya sempre ha estat per a tothom el temps, la meteorologia. Recordo que una de les coses que més ens preocupava eren les dificultats que això podia representar, dificultats a vegades insalvables i que podien significar l'anul·lació d'etapes, el risc més alt d'accidents o la pèrdua d'algun equip. Nervis, nits de vetlla esperant que amainés el temporal o la nevada que queia, davant del compromís d'engegar els equips cap a uns itineraris difícils o impossibles amb mal temps.

«La muntanya viscuda amb intensitat, amb moments de tensió i d'incertitud, fa que els equips i la gent que vam viure totes aquestes experiències acabéssim tenint una amistat o simplement una coneixença que forjades durament ja no s'esborrarien mai més.»

JOSEP CASANELLES

«**A** la primèria dels anys 70 em començava a moure amb esquís pels Pirineus. Aquells dies veia el ral·li d'esquí de muntanya com una prova reservada als bons esquiadors i alhora com una certificació de qualitat per als participants, no cal dir que jo no creia estar prou qualificat per poder-hi participar. Ho vaig



poder comprovar a la primavera de l'any 1973, quan vaig estrenar-me com a control al ral·li d'Andorra, Sarraïra-Estanyó. El dia de la cursa em vaig despertar a primera hora dintre d'una petita tenda plantada a la neu al cercle de Cataverdís, on actualment hi ha l'estació d'esquí Ordino-Arcalís. Juntament amb en Lluís Vinsac ens vam afanyar a sortir de bon matí per tal d'arribar al lloc del control dalt del pic d'Arcalís abans que ho fessin els primers equips. Els equips eren de tres components i des de la sortida no tenien cap altra referència que la nostra tenda i les nostres petjades a la darrera pala de neu. Des del cim vàiem com el primer equip obria traça i els altres el seguien, respectant i aprofitant la seva força i el bon saber fer. Per part nostra, estàvem cofois d'haver-hi col·laborat obrint la part final

Aquells dies veia el ral·li d'esquí de muntanya com una prova reservada als bons esquiadors i alhora com una certificació de qualitat per als participants

de l'itinerari i constatar el pas dels millors esquiadors vinguts de Madrid, Itàlia i, per descomptat, de tot Catalunya.

»L'any següent, l'Enric Font i en Xavier Gregori em van convidar a formar equip amb ells per córrer el ral·li Montardo-Besiberri. Vàrem fer base als edificis de l'ENHER, sota mateix de la presa de Cavallers, i durant tres dies em va semblar estar volant per sobre d'aquells cims. Recordo com si fos ara els consells i l'ajut de l'Enric i del Xavier per posar i treure les pells, aleshores de ganxos, al més ràpid possible per no perdre contacte amb els primers equips. La medalla d'or que vàrem guanyar em va semblar com la meua definitiva llicència com esquiador de muntanya.

»Ens acostàvem al centenari del CEC i ens va ser atorgada l'organització del ral·li més prestigiós de tot Europa, el CAI-CAF, que d'aquesta manera tindria lloc l'any 1976 amb el nom de CAI-CAF-CEC a la Maladeta. Davant d'un esdeveniment d'aquesta magnitud, la Secció de Muntanya va creure convenient concentrar tots els esforços en la preparació ja un any abans i no fer el ral·li de l'any 1975. Per tal de no deixar un any sense ral·li, em vaig oferir a organitzar-ne un, d'un sol dia, amb un nou equip de col·laboradors, entre els quals recordo especialment en Conrad Blanc i la Pilar Postigo. Així va sortir el ral·li Montsent de Pallars.

»L'any següent tot el Centre es va abocar a la celebració de l'esperat ral·li, fent base al refugi de la Renclusa. Va resultar una gran prova, amb la participació dels millors esquiadors de muntanya de tot Europa. En Conrad Blanc, en Salvador López i jo vàrem ser l'equip representant del Centre i, com que no podíem fallar, vàrem aconseguir medalla d'or.

»Ja no em vaig deslligar de la Secció de Muntanya i durant els

XAVI FREIXINET

«**A** viat seran ja deu temporades les que fa que sóc membre del Centre. Recordo que en fer-me soci vaig veure que una de les millors maneres de conèixer companys de muntanya seria apuntant-me als cursos programats. Érem a la primèria de l'hivern i a secretaria abundaven els fulls d'inscripció per al curs d'iniciació a l'esquí de muntanya.

»Havia fet alguns anys d'esquí alpí i sempre havia cregut que les excursions de muntanya a l'hivern quedaven molt limitades al Prepirineu, Montseny, etc. Així que l'esquí de muntanya semblava un esport atractiu que em podia obrir noves possibilitats. Va ser aleshores quan vaig conèixer els que en aquells moments van ser els meus mestres i posteriorment companys i amics, amb qui compartíem la mateixa afició.

»Després del curs d'iniciació, va seguir el de perfeccionament, i ja a la darrereria de la temporada calia posar a prova els coneixements adquirits participant en una cursa, el ral·li del CEC.

»Recordo com molts dels companys que ens havíem calçat els esquís per primera vegada tan sols tres mesos abans ens vàiem en una línia de sortida al costat de gent que anava amb granotes de lycra llampants, botes amb només dues tanques i esquís que duien





Josep Casanelles, amb Josep i Núria Sala fent de control a la vall d'Estós.

anys que vaig ser-ne al capdavant vaig considerar el ral·li d'esquí l'activitat més emblemàtica del Centre i sempre li vaig dedicar una atenció especial. Així doncs, vaig agafar el relleu d'en Josep M. Sala per una bona colla d'anys.

»L'any 1977, de la mà d'en Xavier Gregori, vàrem fer el ral·li Cabdella, i l'any següent el ral·li massís del Perdiguero, i després el refugi d'Amitges va constituir la base del ral·li Saburedo-Colomers, i el refugi Ventosa i Calvell, la del ral·li Montardo l'any següent. La vall de Cardós va acollir, l'any 1981, el ral·li, i l'any següent amb el

unes fixacions ridícules.

»Van ser dues jornades duríssimes, no tant per voler ser competitius i forçar la màquina (en aquells moments no sabia què era una sèrie ni un pulsòmetre), sinó per la duresa del recorregut alpí que ens havien preparat els mateixos que setmanes enrere ens havien ensenyat a fer la volta maria.

»Si no recordo malament, crec que en aquella edició del ral·li no vam ni aparèixer a la classificació general, ja que tots dos dies vam arribar al cim fora dels terminis de temps establerts. Tot i així, allò que em va fatigar més que qualsevol activitat física anterior em va captivar tant que em vaig proposar que l'any següent havia d'aparèixer a la classificació.

»Evidentment, la següent temporada tornava a ser present a la cita del ral·li. Aquesta vegada en un altre paratge, sempre buscant itineraris alpins i mantenint el caliu de recollir-nos tots plegats en

suport de la Pilar Postigo i en Josep Sala vam decidir saltar amb esquís el vessant nord dels Pirineus, sortint del balneari de Panticosa i prenent com a base el refugi Wallon. Així vam fer el ral·li Marcadau durant tres dies d'intenses nevades i amb una ascensió molt perillosa, per risc d'allaus, al port de Marcadau per poder tornar a casa.

»Al meu entendre el ral·li d'esquí va jugar un paper molt important en la difusió de la pràctica de l'esquí de muntanya, i va donar a conèixer uns indrets que eren de descoberta per a l'esquí de muntanya, com ara Cabdella i la vall de Cardós.

»El ral·li combinava amb molt d'encert l'aspecte competitiu, propi de tota activitat esportiva, amb el de formar part d'un gran grup de muntanyencs que ens endinsàvem dins d'unes valls nevades sense altre ajut que les brúixoles i els mapes. Uns controls a dalt dels cims eren els únics espectadors i, alhora, orientadors dels corredors. Cap participant no creia que havia de tenir una traça feta, que pel sol fet de seguir-la el portés a l'arribada. Precisament el punt més crític era triar per quin vessant de la vall farien l'ascensió i com solucionar les dificultats que s'anessin presentant.

»Tothom entenia que els equips més forts haurien d'obrir traça i aquests assumien amb orgull aquesta responsabilitat, sentint-se especialment distingits i recompensats pel fet de poder fer aquesta funció. D'aquesta manera s'obrien unes traces prou ràpides que permetien a la resta dels participants poder seguir el ritme de la cursa i tancar els itineraris en els temps previstos.

»L'equip organitzador del ral·li sempre era felicitat pel sol fet de reunir un bon nombre de muntanyencs en una vall dels Pirineus per fruit de l'esquí de muntanya descobrint nous itineraris, procurant millorar el nivell tècnic i esforçant-se per conèixer el límit de les seves forces.»

Vaig considerar el ral·li d'esquí l'activitat més emblemàtica del Centre. El ral·li va jugar un paper molt important en la difusió de la pràctica de l'esquí de muntanya

el mateix refugi per compartir la vivència d'haver petjat, tots, el mateix recorregut.

»Van anar passant els anys i vaig anar creixent amb el ral·li. Estava immers en la competició i, tot i participar en proves nacionals i internacionals, el ral·li era present al meu calendari com una fita per assolir.

»Passaren les edicions del ral·li a la vall de Boí quan encara pertanyia a categories inferiors; va ser finalment en una de les edicions de la vall de Núria on vaig conquerir el ral·li amb el meu company Carles Hortet, amb categoria absoluta.

»Una victòria en el ral·li ha mirat de ser la millor manera de donar les gràcies als que van explicar-me per primera vegada què eren les pells, el canteig, l'ARVA i que a més contínuament ens demostren la passió per aquest esport. La vostra perseverança m'ha permès, vuit anys més tard de la primera participació, aconseguir l'objectiu.»

Una victòria en el ral·li ha mirat de ser la millor manera de donar les gràcies als que van explicar-me per primera vegada què eren les pells, el canteig, l'ARVA i que a més contínuament ens demostren la passió per aquest esport

ORIOI MONTERO

¿En quants ral-lis has participat?

No hi he participat gaires vegades, sóc corredor de les edicions modernes, dues edicions a Boí i una de les de Núria.

¿Quina impressió et va fer l'organització?

Si una cosa era característica del ral-li del CEC, igual que curses com la de la vall Fosca, era que estava organitzada per corredors, i per això els participants sempre ens hi hem sentit molt cuidats, i som coneixedors dels detalls que realment ens importen. A part, som companys i molts, amics.

¿Què creus que representa el ral-li d'esquí de muntanya?

Imagino que dins del CEC és una cursa amb molta història. Avui en dia, per a mi, el ral-li és una cursa de qualitat, sobretot en els itineraris, l'única que tenim de dos dies, una cursa que no pot faltar dins el calendari de la Copa Catalana, i que sempre s'ha d'intentar tenir el cap de setmana lliure per poder-lo córrer.

¿Quina creus que és la seva influència en la popularització de l'esquí de muntanya?

El ral-li sempre ha tingut molt clar que els itineraris han de ser populars, per encabir-hi tothom en un ambient acollidor, tant per als que són més competitiu com per als que no ho són. Tot i ser una cursa de dos dies, pot ser una bona prova per iniciar-se en aquest món.

¿Veus bé els canvis d'orientació que ha fet el ral-li?

Personalment, no. Per mi el ral-li és la Pierra Menta catalana, i voldria itineraris molt alpins, si pogués ser absolutament desvinculats de les estacions d'esquí. Em vaig perdre edicions com la dels Posets per Viadós, Nerassol o Conangles. D'altra banda la FEEC té diferents copes: la Copa Catalana, a la que pertany el ral-li, és la que considerem l'essència de l'esquí de muntanya. El circuit preolímpic, juntament amb el gran premi Buff-FEEC de cronoescalades, tenen un altre tarannà més vinculat a les estacions i a la competició de tendència olímpica. No voldria que el ral-li canviés de bàndol.



¿Competició pura o esperit més muntanyenc?

La gràcia del ral-li és fer una competició pura, però sense perdre de vista l'esperit muntanyenc. El ral-li és d'aquelles curses que tant si corres molt com si no, sempre et queda aquella bona sensació d'haver fet una bona travessa d'esquí de muntanya, que t'han ensenyat un molt bon itinerari i, a més, l'has trobat marcat i segur.



Per mi el ral-li és la Pierra Menta catalana, i voldria itineraris molt alpins, si pogués ser absolutament desvinculats de les estacions d'esquí

ANTONI VILLENA

«**E**m sento com si anés a començar el primer ral·li que vaig córrer. Em veig en el compromís d'escriure experiències, records, sensacions, esforços, perills i satisfaccions que he tingut a la muntanya, entre els ral·lis d'esquí i els d'estiu. Imagino que estic arribant, amb els altres dos companys, amb molts esbufecs, a la pica d'Estats, cim molt representatiu per a nosaltres. Ens abriguem, ens traiem les pells, ajustem les botes, hola i adéu als controls, una mirada ràpida al voltant, que és meravellós, i on volem tornar un altre dia amb calma per poder-ne gaudir. I a baixar tan ràpidament com sigui possible amb la mirada a l'arribada. Els esquís llisquen amb aquells sorollets diferents i característics, derrapant, zigzaguejant, flexionant. Tenim la il·lusió, aquell punt d'arribar entre els primers i amb un xus fortíssim, arribem.

»Aquests records ens han fet retrocedir cinquanta anys.

»Estic il·lusionat, ja tinc els primers esquís de propietat, comprats amb els meus estalvis. Són de segona o tercera mà i em poso a restaurar-los. Els hi arreglo la sola col·locant-hi algun tros de cantell que falta amb aquells visos que, ara, amb prou feines veuria. Una pintada de blau maragda i ja els tenim amb personalitat. Uf, les fixacions, no sé si parlar-ne... Les botes eren de militar, comprades al barri *xino*, semblaven tanquetes d'assalt, ni botí ni doble bota; això sí, de cuir i cosides. Res de pells adhesives, una tira de lona i gràcies, poc abans havien estat una corda de cànem cremada i passada per sota els esquís.

»Participar en els ral·lis representava aprendre a conèixer una regió, itineraris, valls, cims, refugis. Veies altres esquís i tècniques, indumentàries, alimentació, mapes. Cada any els organitzadors buscaven una regió diferent que recorrien personalment per tal de calcular horaris i conèixer les dificultats. No podem oblidar els controls i l'equip escombra; molts d'ells mereixerien una medalla d'or.

»En tots aquests anys va haver-hi canvis importants, les antigues fixacions de cable van anar millorant. Recordo que amb un amic mecànic vàrem passar nits treballant per aconseguir que una fixació automàtica de pista, amb invents i acoblaments, servís per poder caminar. La Silvretta va ser la primera gran revolució; les botes, entre altres millores, amb els tensors, eren molt més efectives i pràctiques que no pas tibar els cordons. No és el mateix arribar al cim amb molta rasca, fred i cansament amb un material antic que amb esquís lleugers i polivalents, fixacions segures i ràpides de canviar, ganivetes i pells adhesives.

»El nou material va permetre guanyar molt en tècnica i rapidesa, però hem perdut companyonia, ètica, romanticisme. Una estona, a la nit, després de sopar, amb cançons acompanyades amb



Ens abriguem, ens traiem les pells, ajustem les botes, hola i adéu als controls, una mirada ràpida al voltant, que és meravellós, i on volem tornar un altre dia amb calma per poder-ne gaudir. I a baixar tan ràpidament com sigui possible amb la mirada a l'arribada

harmònica, és a dir, valors humans i gaudi de la natura. Tot això no s'hauria de perdre, com tampoc les relacions i els llaços que varen unir corredors, organitzadors i entitats.

»Amb dos companys més vàrem emprendre altres activitats i experiències esperonats per uns articles de la revista *Muntanya* en els quals uns bons muntanyencs explicaven la seva travessa dels Pirineus, feta en successives Setmanes Santes. Possiblement aquests escrits van ser la llavor que ens va portar a fer, l'any 1966, l'Alta Ruta Pirenca Integral.»

Per acabar

Amb aquestes últimes impressions de corredors de diferents èpoques del ral·li, vull donar per acabat aquest recorregut per la història dels diferents ral·lis fins arribar al que farà cinquanta.

No puc acabar sense donar les gràcies més efusives a tots els que d'una manera o altra han fet possible aquest treball. Uns d'una manera directa, com queda reflectit en els seus escrits, i d'altres amb comentaris, records o petits apunts que m'han ajudat a fer el treball menys feixuc. D'una

manera especial, dono les gràcies a en Pere Rodés pel recull historiat dels ral·lis que tant de servei m'ha fet, i també a Feliu Izard per les dades aportades.

I, naturalment, demano disculpes pels possibles errors que hi hagi, per corregir-los, si és el cas, en posteriors treballs.

Josep M. Sala i Albareda

50a edició del ral·li del CEC a la vall de Núria

Un recorregut de gran bellesa i encertada dificultat tècnica

El dissabte 8 i el diumenge 9 de març passat va tenir lloc el 50è aniversari del Ral·li d'Esquí de Muntanya del CEC, que per tercer any consecutiu es disputava a la vall de Núria. Aquest any la competició també puntuava per a la Copa Catalana d'Esquí de Muntanya, i per segon any consecutiu era Campionat d'Espanya per parelles de l'especialitat.

El dissabte es van celebrar els actes commemoratius del cinquantenari del ral·li, amb una taula rodona a càrrec de Josep M. Sala, director del primer ral·li del CEC. L'auditori va acollir a veterans i corredors per creuar experiències i opinions sobre el present, el passat i el futur de l'esquí de muntanya i d'aquests ral·lis. El diumenge es va disputar el ral·li.

L'estat de la neu

L'estat de la neu la setmana prèvia a la cursa va fer modificar el programa establert de dos dies de competició per un de sol el diumenge, i això va fer modificar a corre-cuita tota la logística de l'organització. De fet, les condicions meteorològiques d'aquest hivern, amb poca neu, feien pensar que la cursa es faria en males condicions, però la bona situació de la vall de Núria, envoltada per muntanyes amb cims per damunt dels 2.800 m, van permetre que l'organització fes una bona feina i pogués preparar un recorregut variat i amb neu en tot el recorregut.

L'itinerari del ral·li

El diumenge, la sortida es va fer al costat del santuari a les 9 del matí en punt, coincidint amb les campanades de l'església. 41 parelles es disputaven els títols de campions d'Espanya per equips en les seves respectives categories.

L'equip de controls del CEC va haver de fer una tasca meritòria per buscar un recorregut tècnic i exigent amb un desnivell positiu acumulat de 1.550 m. Per això el traçat pujava fins al coll de Noufonts per una canal molt marcada, on calia treure's els esquís i posar-se els grampons. El descens del cim es dirigia cap a Carançà pel pas de Porc; el mantell nival era més continu i amb neu bona per baixar cap a la zona dels estanys, i després pujar novament cap al vessant de Núria passant pel Noucreus. L'últim descens arribava fins a la meitat del torrent de Noucreus, lloc on l'organització va establir la meta per evitar accidents, en una zona on la neu ja començava a minvar.

Els guanyadors

La selecció catalana va dominar la cursa, tant en homes com en dones i en categories cadet i júnior. Gemma Arró i Mireia Miró en dones, i Daniel León i Joan Maria Vendrell en homes s'adjudiquen el Campionat d'Espanya per equips. L'absència del principal favorit, Kilian Jornet, va deixar el podi més obert i va



permetre la còmoda victòria de l'equip català. En la categoria femenina tot estava més clar des del principi, on també les catalanes Mireia Miró i Gemma Arró van demostrar el bon moment en què es troben.

En la categoria júnior Marc Pinsach i Guillem García van estar molt bé i van demostrar que són una aposta segura de cara a les pròximes temporades, ja que van guanyar el recorregut B, reservat a júnior i cadets amb un temps de 1:12:33. En cadets homes els guanyadors van ser els catalans Nil Cardona i Genís Zapater, mentre que en dones les guanyadores van ser les madrilenyes Lis Álvarez i Belén Torrero.

N. de la R.

CLASSIFICACIÓ COPA D'ESPANYA PER EQUIPS

Sènior homes

Posició	Dorsal	Nom	Temps
1	28	Daniel León – Joan Maria Vendrell	1:54:59
2	26	Pau Costa – Alfons Gastón	1:57:52
3	14	Miguel Caballero – Raúl López	2:00:02

Sènior dones

Posició	Dorsal	Nom	Temps
1	31	Gemma Arró – Mireia Miró	2:33:57
2	3	Almudena Sánchez – Maribel Martín	3:01:17
3	42	Maria José Zazo – Paloma García	3:52:07

Cadet homes

Posició	Dorsal	Nom	Temps
1	98	Zapater, Genís - Cardona, Nil	1:27:19
2	99	Andrés, Ignasi - Rifà, Xavier	1:37:02
3	97	Salvador, Pere - Ribot, Jaume	1:55:31

Cadet dones

Posició	Dorsal	Nom	Temps
1	94	Belén Torrero – Lis Álvarez	2:12:34

Júnior homes

Posició	Dorsal	Nom	Temps
1	96	García, Guillem - Pisanch, Marc	1:12:33

Promesa homes

Posició	Dorsal	Nom	Temps
1	27	Solà, Daniel - Pubill, Aleix	2:15:14
2	15	Alegre, Antoni - Sanz, Manuel	2:36:49

Homes veterans

Posició	Dorsal	Nom	Temps
1	13	Herráez, Carlos - Navarro, Fernando	2:09:39
2	30	Sadurní, Xavier - Cardona, Joan	2:11:50
3	6	Guerrero, F. José - Palacio, Jorge	2:13:28

Dones veterans

Posició	Dorsal	Nom	Temps
1	42	García, Paloma - Zazo, M. José	3:52:07
2	11	García, Visitación - Murcia, María	4:26:21

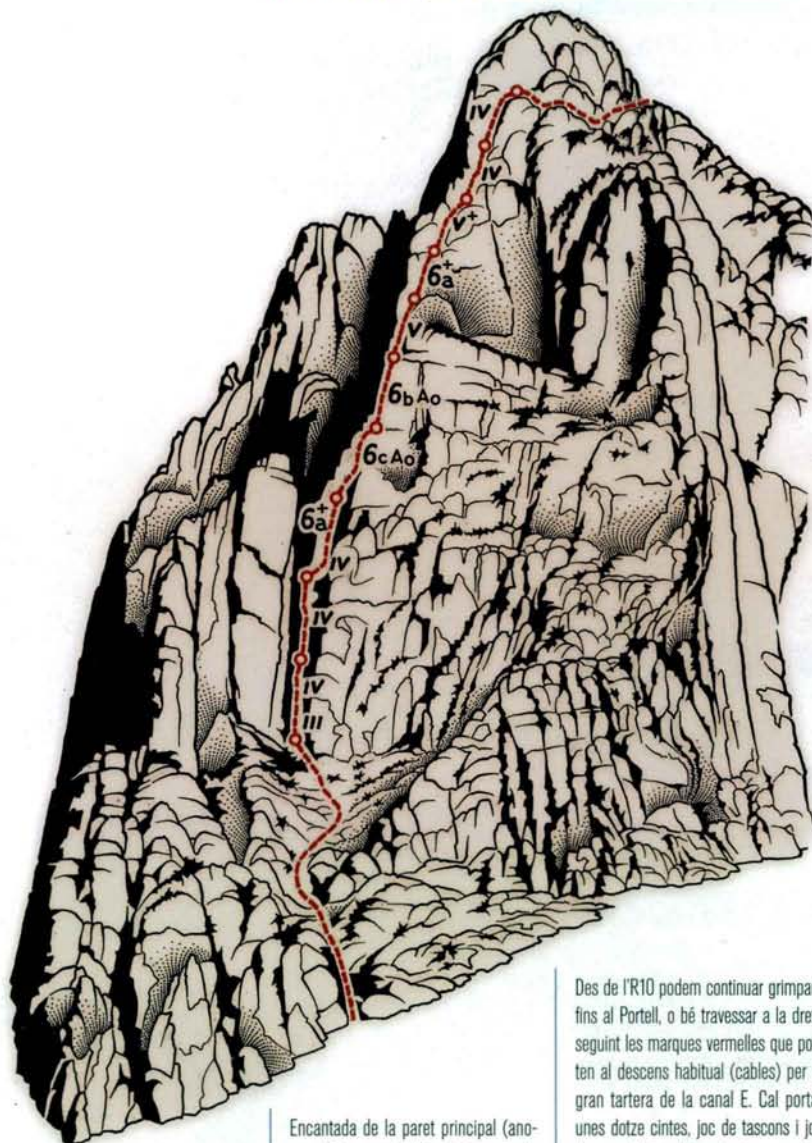


Completant la informació del número anterior, fem menció d'un altre llarg itinerari al Puigcampana, que de segur que serà una bona alternativa als objectius més clàssics d'aquesta perla alcantina com ara l'Esperó Central. A Catalunya, de parets tan llargues, no en tenim, però podem estar orgullosos de la gran varietat de zones, de tipus diferents de rocam, i amb una paret en especial que ens honora continuament fora dels nostres límits: la Paret de Catalunya a Mont-rebei. En aquesta famosa contrada, s'hi està lliurant una aferissada lluita per embotir-hi noves rutes, gràcies als nombrosos fanàtics del big wall. Poc a poc, fins la fissura més

discreta és víctima de l'ull oberturista que descobreix escrupolosament les possibilitats del terreny. El mateix passa en les Roques del Masmut, on cada itinerari és una nova fantasia de conglomerat en un marc privilegiat de pau i silenci. Per acabar, un massís prou oblidat com Sant Llorenç del Munt, que encara té corda per atreure tot tipus d'escaladors mentre les limitacions del parc ho permetin. De tota manera, les característiques del terreny ja són per si mateixes el principal filtre vers la freqüentació. Com a totes les escoles de conglomerat delicat, cal dominar un sisè sentit; "no hi ha roca descomposta, sinó escaladors inexperts", com deia un famós escalador.

ALACANT / PUIGCAMPANA

Via Notario (350 m. ED~)

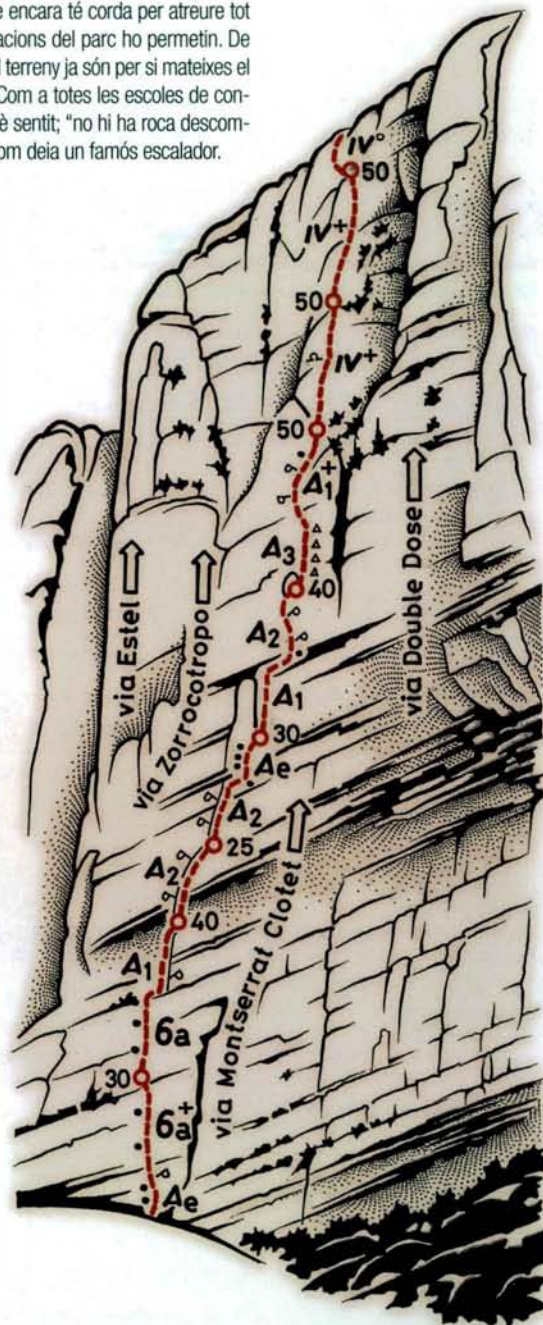


ALACANT

Gairebé al cantell sud-oest de la piràmide del Puigcampana, Àngel Cerrillo, Manolo Pomares i Ovidiu Frasincar obren la via Notario (a la darrera del 2007), dedicada a Pedro Jorge Notario, un dels màxims referents de l'escalada al País Valencià. L'itinerari en qüestió arrenca pel barranc que separa l'Agulla

Encantada de la paret principal (anomenat Barranc de l'Infern), i a partir de l'R2 aprofita tot un seguit de plaques força mantingudes (6a oblig.), fins a guanyar el gran pi característic situat al mateix cantell a l'alçada de l'R5. A partir d'aquí la dificultat minva radicalment fins a enllaçar les dues últimes tirades de la via Normal, que puja per la dreta. Roca de categoria i equipament a base de claus i parabolts, reunions incloses.

Des de l'R10 podem continuar grimpant fins al Portell, o bé travessar a la dreta seguint les marques vermelles que porten al descens habitual (cables) per la gran tartera de la canal E. Cal portar unes dotze cintes, joc de tascons i joc de camalots mitjans (estrepes opcionals). S'hi accedeix des de la pista asfaltada que surt de la font de Finestrat (àrea de picnic), aparcant a l'alçada de l'Agulla Encantada. Localitzeu un corriol que puja directament a la base de l'agulla i voregeu-la per la dreta. Una costa final ens deixa al peu de la via Normal, on cal grimpant fins a l'entrada del barranc (calculeu una hora llarga).



MONTSEC / PARET DE CATALUNYA

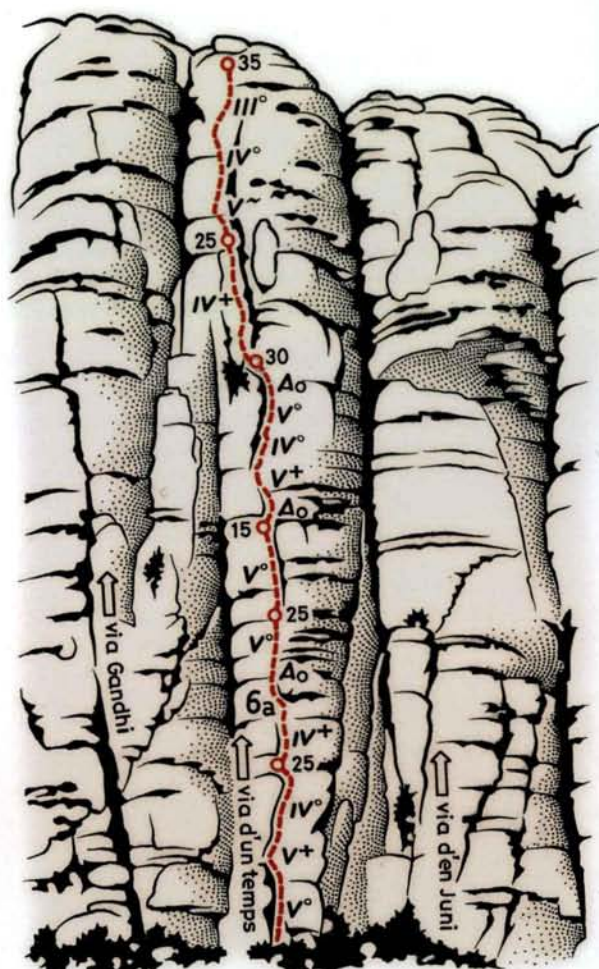
Via Golpes de libertad (330 m. MD+/A₃)

MONTSEC

A la Paret de Catalunya, el madrileny Daniel Crespo enllesteix tot sol la via Golpes de libertad (del 26 al 30 de novembre 2007), una ruta feixuga poc equipada en general, situada immediatament a l'esquerra de la via Montserrat Clotet. La nova via comença tot just

sobre el camí tallat abans d'entrar al congost de Mont-rebei —atenció amb la caiguda de pedres—, a partir de la segona tirada, escomet en artificial laboriós més de 150 metres de total verticalitat fins a enllaçar amb els tres últims llargs de la via veïna. Un seguit de fissures que ratllen el desplom porten fins a l'R5. A la

TEROL / ROQUES DEL MASMUT

Via "A la sombra de la sabina" (155 m. MD⁰/A₀)


A. BALLART

segona reunió és optativa i se'n pot prescindir tranquil·lament. La roca, vermellosa als primers llargs, s'ha sanejat a consciència per gaudir de l'itinerari. Tot i això, aquest sector de la paret no és el més afavorit quan el terreny és molt vertical; a partir de mitja via, la roca millora considerablement.

SANT LLORENÇ DEL MUNT

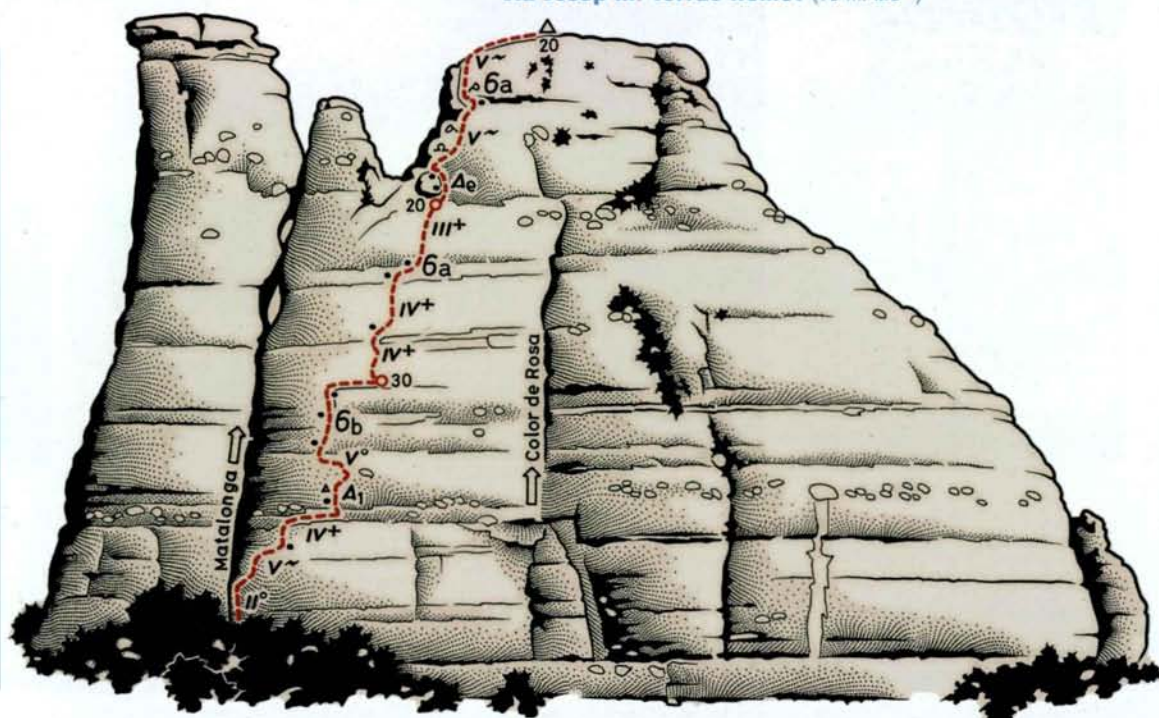
És una pena que encara no puguem gaudir de totes les vies que ofereix aquest conegut massís del Vallès, tant per les limitacions del parc natural, com per la manca total d'informació vers les escalades clàssiques obertes durant els darrers anys. Tan sols el lli-

bre *Sant Llorenç Pam a Pam* del desaparegut Josep Barberà, actualment exhaurit, ha tapat el forat d'un extens patrimoni quasi oblidat d'itineraris llegendaris i de tot tipus de vies obertes aprofitant la dignitat de les roques i les parets més emblemàtiques. Una d'aquestes, la Castellassa de Can Torras, ha estat sempre la roca més famosa junt amb el popular Cavall Bernat o Burret, on moltes generacions s'han encordat per primera vegada.

Als tretze itineraris que té actualment la Castellassa, se n'afegeix un de nou amb la particularitat d'estar dedicat a en Josep M. Torras Homet, un personatge totalment vinculat a la muntanya

i a l'escalada des dels anys 40, i aquesta roca en especial, que l'ha pujada més de 150 vegades! Una raó més que merescuda perquè Òscar Masó i A. Ballart bategin amb el seu nom la nova via que arrenca com la Matalonga i ràpidament es desvia a la dreta a buscar les sinuositats d'un mur força llaminer a primer cop d'ull. Una atractiva línia amb tan sols quatre passes d'estrep, que guanya el vessant oest per un terreny més bo del que sembla, exceptuant els últims quinze metres d'arribada al cim. Via oberta i equipada amb ferralla variada (19-5-07), on cal portar sis cintes i un estrep. Dificultat oblig.: V+/A1. Ideal per als matins d'estiu.

SANT LLORENÇ DEL MUNT / LA CASTELLASSA

Via Josep M. Torras Homet (70 m. MD⁺)


sortida trobarem el tram més rabiós de tot l'itinerari (A3), on resten els ploms de progressió utilitzats durant l'obertura. Caldrien uns vint pitons variats, joc de tascons, cordinos, ganxos i un joc de camalots fins al núm. 4 (mitjans repetits). Prevegeu un possible bivac per a properes repeticions.

TEROL

A les Roques del Masmut, Luis Royo, Julio Benedit, Jesús Brau i Carlos Budría obren la via "A la sombra de la sabina" (3-11-07). Es tracta de l'esperó de la dreta del marcat empotrament de la via d'Un Temps, on una línia fissurada condueix a la savina característica situada a l'últim terç de la paret. A partir d'aquí, la via transcorre per l'esquerra del traçat original, superant un gran bloc a la sortida de l'última reunió. Itinerari totalment equipat amb parabolts, ponts de roca i reunions amb cadenes, exceptuant la reunió en la savina protagonista en qüestió. La

Dues noves guies de senders de gran recorregut a Catalunya

L'Associació Catalana de Senderisme acaba de publicar la topogüia que pel Prepirineu ens descriu el camí de Sant Martí d'Empúries al Pont de Montanyana. Comprèn la descripció del GR 1 i de la variant GR 1-4, de l'hostal Roig a Mont-rebei.

Els itineraris s'han dividit per trams que es poden fer en una jornada (entre 15 i 25 km). Cada tram és com una fitxa que consta de mapa descriptiu de l'itinerari i perfil de desnivells.

Abans de la descripció hi ha quatre mapes de caire general que recullen totes les etapes i els apartats: seguretat a la muntanya, preparació de la sortida i equipament, recomanacions generals, normes bàsiques de comportament a la natura, utilització de la guia i senyalització.

L'apartat d'informació general conté una fitxa de cadascuna de les diferents poblacions per les quals passa el sender (dades d'interès, telèfons, etc.), també hi ha un apartat sobre els edificis religiosos i una ressenya sobre el congost de Mont-rebei.

Aquesta topogüia comprèn la descripció del GR 4, de Puigcerdà a Montserrat, amb les variants GR 4-2 i GR 4-3; la descripció del GR 5, de Sitges a Canet de Mar per Montserrat, amb la seva variant GR 5-1; la descripció del GR 176, itinerari circular per ermites romà-



niques amb inici i final a Navàs; la descripció del GR 179, del santuari de Queralt a Manresa, i la descripció del GR 241, itinerari circular amb inici i final a Borredà.

La publicació conjunta d'aquests senders rau en el fet que els itineraris coincideixen en algun tram (el GR 4, amb els GR 241 i GR 176, el GR 176 amb el GR 179, etc.) i, per tant, el lector té la possibilitat de combinar-los; de manera que s'amplien i es potencien les capacitats de cada recorregut. També hi ha influït el fet de tenir un punt de confluència significatiu, com és el cas

El despoblament de Prades

La recerca de Grau i Puig és una sòlida reflexió teòrica per mitjà de les fonts d'empadronament per concretar l'evolució de la migració de vilatges de tradició econòmica agrària cap a enclavaments urbans.

Aquesta investigació se centra en la regió de les muntanyes de Prades com a focus emissor de població que respectivament es desplaça a la recerca de feina a Reus, Valls i Montblanc.

En aquest sentit, Reus —com a àmbit d'influència econòmica intercomarcal— se situa com a entitat urbana receptora del gradient demogràfic resultant de la força de treball expulsada dels llocs d'origen que, a causa de l'explotació econòmica del factor de producció terra, són exponents d'oferta de mà d'obra elàstica. Per tant, el contingent es desplaça a la cerca d'ocupació. I, si pot ser, en ocupacions paral·leles a les de les viles d'origen.

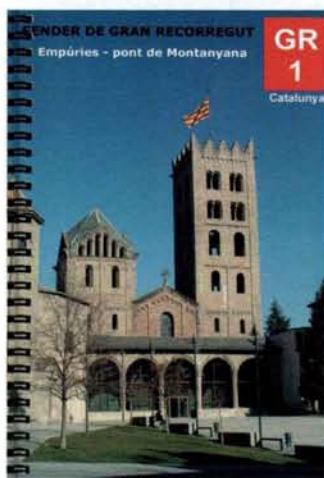
Una altra característica per destacar de la recerca és la relativa activitat autònoma de la Riba, amb una sostinguda protoindústria-industrialització al voltant de la fabricació paperera i tèxtil.

La vall de Toran, a l'abast

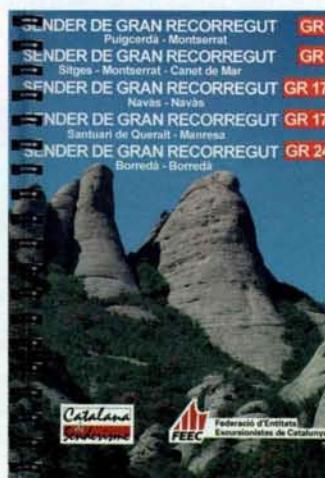
Les muntanyes de Canejan que envolten la vall de Toran, fins ara era una de les més desconegudes. Amb aquesta guia, resultat d'un treball apassionat i sistemàtic, tenim a les mans una informació precisa i detallada d'un dels indrets més ben conservats de la Vall d'Aran i del Pirineu, un conjunt de paisatges bells i d'unes grans possibilitats excursionistes.

De les 90 excursions a tots nivells que ens ofereixen als amants de la muntanya, podem escollir des de senzilles passejades per entorns humanitzats, rutes per fagedes centenàries i avetoses i excursions a estanys, fins a ascensions a cims, escalades per crestes i una multitud de possibilitats per practicar l'escalada, tant en roca com en gel.

Aquesta guia de les muntanyes de Canejan va ser premiada, el passat 2007, amb el VIIè Premi Vèrtex, que convoca anualment la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya.



Empúries - Pont de Montanyana
Sender de gran recorregut GR 1
Diversos autors
Associació Catalana de Senderisme.
Barcelona (2007)
136 pàgines, amb il·lustracions



Sender de gran recorregut GR 4 - GR 5 - GR 176 - GR 179 - GR 241
Diversos autors
Associació Catalana de Senderisme - Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya.
Barcelona (2007)
224 pàgines, amb il·lustracions



Emigrar per viure
Josep M. Grau Pujol - Roser Puig Tàrrach
Publicacions del Museu Arxiu Montblanc.
Montblanc (2007)
151 pàgines, amb il·lustracions



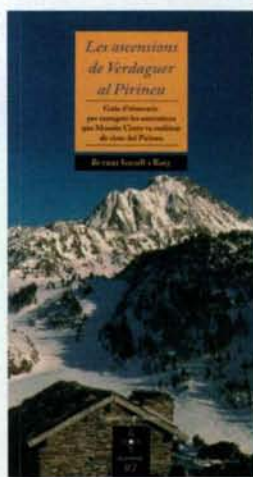
Muntanyes de Canejan
Montserrat Timoneda - Jaume Llanes
Col·lecció: Azimut - 96
Cossetània Edicions. Valls (2007)
288 pàgines, amb il·lustracions

Verdaguer pels cims pirinencs

Aquest llibre és una guia de les ascensions pirinenques de Jacint Verdaguer.

Verdaguer va pujar alguns dels cims més emblemàtics del Pirineu, especialment durant les dues travesses dels estius del 1882 i el 1883, amb l'objectiu de documentar-se per escriure una de les seves grans obres: *Canigó*.

En Bernat Gasull, excursionista i membre de la Unió Excursionista de Catalunya de Gràcia, ens ofereix aquesta guia de les ascensions pirinenques que ara fa més de 125 anys va fer el poeta. Els itineraris que hi descriu són les ascensions als cims o cotes enlairades d'alta muntanya, i ha descartat les rutes a peu que va fer el poeta, entre pobles o valls. Els 29 itineraris principals del llibre estan dividits en quatre apartats —Pirineu oriental, Andorra, Pallars-Ait Urgell i Aran-Alta Ribagorça-Arieja—, tots ells acompanyats de les notes, les ressenyes, els poemes i altres referències que Verdaguer ens va deixar de cada recorregut. Durant els anys 2003 i 2005, l'autor va fer una recerca en arxius, publicacions i per la mateixa serralada pirinenca que ha donat com a fruit aquesta guia de muntanya.



Les ascensions de Verdaguer al Pirineu

Bernat Gasull i Roig
Col·lecció: Azimut - 97
Cossetània Edicions. Valls (2008)
204 pàgines, amb il·lustracions

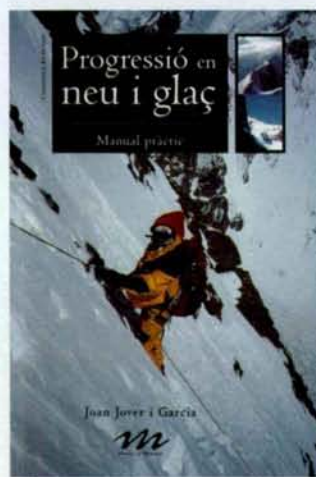
Un manual complet per a l'alpinista

L'objectiu d'aquest manual és presentar els materials i les tècniques que s'utilitzen en la progressió sobre neu i glaç, bàsicament, ascensions de muntanya, cascadiisme i trànsit sobre glaceres. També hi tenen cabuda altres aspectes de base, comuns a totes les activitats de muntanya on intervé el fet de manipular cordes, encara que de manera més general. En definitiva, pretén ser un manual que reculli específicament algunes de les branques més genuïnes de l'alpinisme.

L'autor és guia de muntanya i té un llarg historial alpinístic. De molt jove s'inicià en el món de la muntanya, primer en l'excursionisme i l'esquí i més tard en l'escalada. La seva maduresa esportiva es caracteritza per un seguit de sortides extraeuropees i ascensions hivernals i solitàries.

El manual es divideix en tres apartats: equip i material, tècnica i ús del material, i preparació i planificació. A les darreres pàgines hi ha un annex, amb telèfons i adreces d'interès, com també bibliografia.

A tots tres apartats hi trobareu una llarga llista d'orientacions, explicades en detall i en molts casos acompanyades de dibuixos i fotografies que ajuden a comprendre sobretot la tècnica i l'ús del material.



Progressió en neu i glaç

Joan Jover i Garcia
Col·lecció: Manuals de muntanya - 2
Cossetània Edicions. Valls (2008)
126 pàgines, amb il·lustracions

Dues novetats de l'editorial Alpina

Congost de Mont-rebei

El mapa del congost de Mont-rebei és el primer d'una sèrie que Editorial Alpina i Geoestel realitzen d'espais de la propietat de la Fundació Territori i Paisatge.

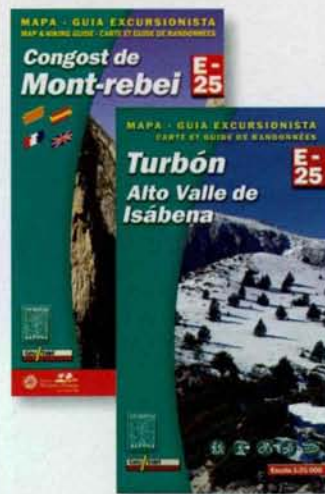
En el tram més enyorjat, el camí està barrinat a la roca, unes desenes de metres per damunt de l'aigua. L'excursionista a més, té l'oportunitat de descobrir pobles i senders oblidats a cavall entre Catalunya i l'Aragó, amb diverses propostes d'excursions i itineraris. La guia es complementa amb explicacions acurades sobre medi ambient, turisme i serveis.

El Turbón

Alto Valle de Isábena

Nova edició a escala 1:25.000 del Turbón, un massís isolat a mig camí entre el Pirineu axial i el Prepirineu. El mapa comprèn, a més, la serra de Chía, el Gallinero i tota l'alta vall del riu Isábena.

La guia adjunta inclou excursions i ascensions a peu, itineraris en BTT i una explicació detallada de cada un dels nombrosos poblets i llogarets que apareixen arreu del mapa.



Mapa i guia excursionista Sèrie E-25

Editat per: Editorial Alpina, Geoestel i la Fundació Territori i Paisatge
Escala: 1:20 000
Idiomes: català / castellà / francès / anglès

Mapa i guia excursionista Sèrie E-25

Editat per: Editorial Alpina i Geoestel
Escala: 1:25 000
Idiomes: castellà / francès / anglès

Altres novetats editorials

La gran travesia por el prepirineo De Figueras a Lumbier

Alberto Martinez Embid - Roger Llabrés
Edita: Sua Edizioak. Bilbao (2008)
96 pàgines, amb il·lustracions i mapa

Sender de l'Ebre

Sender de gran recorregut GR-99. Mequinzena - Delta de l'Ebre
Diversos autors
Edita: Associació Catalana de Senderisme. Barcelona (2007)
64 pàgines, amb il·lustracions

Caminades per la vall del Bastareny

Jordi Vidal i Subirà
Col·lecció: Excursionisme
Unió Excursionista de Catalunya
Edita: Rafael Dalmau, editor. Barcelona (2007)
24 pàgines, amb il·lustracions

Josep Milà. L'amor a la muntanya neix fins i tot en temps de guerra.

Francesc Roma i Casanovas
Col·lecció: Pioners - 7
Edita: Cossetània Edicions. Valls (2008)
81 pàgines

Montes del Pirineo aragonés Los 100 paisajes

José Delgado
Edita: Sua Edizioak. Bilbao (2007)
126 pàgines, amb il·lustracions

Camino Natural del Ebro Fontibre - Faro del Garxal

Coordinació i textos: equip de redacció de Prames
Edita: Ministerio de Medio Ambiente. Madrid (2007)
239 pàgines, amb il·lustracions + 47 mapes
escala 1:40.000

Excursiones por los principales vértices geodésicos de Navarra
Ascensiones alternativas por sus cuatro puntos cardinales
Juan Mari Felio Dord
Col·lecció: Mendiak multimedia
Edita: Etor-Ostoa. Lasarte/Oria (2007)
126 pàgines, amb il·lustracions

Anclajes de escalada. Guía de campo

John Long - Bob Gaines
Edita: Ediciones Desnivel. Madrid (2008)
132 pàgines, amb il·lustracions

Centres excursionistes

100 anys de la Secció Excursionista del Foment Martinenc



Durant l'any 2008, la Secció Excursionista del Foment Martinenc (SEFM) celebra el centenari. L'SEFM és el col·lectiu més antic del districte de Sant Martí de Barcelona i, entre les seves fites hi ha la primera ascensió hivernal mundial a l'Aconcagua per la via del Polonesos de Barcelona, l'any 1980, i l'ascensió al coll ciclable més alt del món, el Semo La al Tibet l'any 2005, i també l'organització de dues marxes de regularitat de Catalunya.

El tret de sortida als actes d'aquest centenari va ser l'11 de gener amb la inauguració de l'exposició de la seva història, amb un ampli recull de fotografies i material de muntanya de diverses èpoques. En aquest acte, el regidor del districte de Sant Martí, el Sr. Francesc Narváez, va lliurar una placa commemorativa en nom de l'Ajuntament de Barcelona. També s'ha organitzat, juntament amb les altres entitats excursionistes del districte, l'11a Mostra d'audiovisuals i fotografia de muntanya del districte de Sant Martí. Com a activitats destacades

d'aquest any cal citar el recorregut en bicicleta de muntanya (BTT) de totes les comarques de Catalunya, l'ascensió al Mulhacén, l'ascensió al Toubkal, i l'ascensió al massís del Ruwenzori, a

JORNADES SOBRE PUBLICACIONS EXCURSIONISTES

Dia 18 d'abril (taula rodona)
Tema: «Les revistes de muntanya»

Hi participen els directors de les revistes següents:

- Jordi Martorell (*Excursionisme*)
- Ferran Alexandri (*Muntanya*)
- Jaume Ferrández (*Vèrtex*)

Dia 22 d'abril (taula rodona)
Tema: «Els butlletins, present i futur»

Convidats: responsables de butlletins de diversos clubs.

Dia 25 d'abril (taula rodona)
Els llibres de muntanya (guies)

- Jordi Ferré (Cossetània Edicions)
- Francesc Roma (historiador i excursionista)
- Raimon G. Quera (llibreter)

Exposició de llibres de muntanya

De la col·lecció particular de Manel Sánchez.

Oberta des de l'11 al 25 d'abril.

Exposició de la història de l'SEFM.



Uganda. També s'està organitzant la XVIII Marxa i Aplec d'Excursionistes Veterans de Catalunya a Oix.

A les instal·lacions del centre es faran diverses activitats, com ara les Jornades sobre publicacions excursionistes, amb importants personalitats d'aquest món; projeccions audiovisuals d'escalada;

projeccions de pel·lícula i posterior col·loqui amb el Grup de Recolzament i Actuacions Especials dels Bombers de la Generalitat; organització de la cursa atlètica del barri del Clot, etc.

Més informació a www.sefm.info
N. de la R.



Sabadell, 100 anys d'activitat excursionista



decurs de tot aquest any. Cal destacar la setmana de projeccions de muntanya amb la participació de destacats alpinistes, com els germans Iker i Eneko Pou i en Chris Bonington pel mes d'abril, i també la proposta de fer durant un cap de setmana del mes de maig cent activitats relacionades amb la muntanya que, amb el nom de "100 anys, 100 excursions", serà l'acte central del centenari.

Francesc Beato

Enguany l'excursionisme sabadellenc fa cent anys. La Unió Excursionista de Sabadell es va constituir el 1970 amb la fusió de tres entitats: el Centre Excursionista del Vallès, fundat el 1908 per iniciativa de Joan Montllor; el Centre Excursionista de Sabadell, constituït el 1919, amb Albert Mosella com a primer president, i l'Agrupació Excursionista Terra i Mar, fundada el 1926, encapçalada per set joves, entre els quals hi havia en Pere Carnè, com a principal dinamitzador. Per tant, ara fa cent anys, que el Centre Excursionista del Vallès inicià les activitats. En l'acte inaugural, que tingué lloc el 15 de novembre, hi assistiren alguns destacats socis del Centre Excursionista de Catalunya, com Cèsar August Torras, Eduard Vidal i Riba i Joan Danès Vernet.

Amb motiu d'aquest centenari, la Unió Excursionista de Sabadell ha preparat tot un seguit d'actes per fer en el



Escalada

Mor Iñaki Cabo

Un equip de rescat del GREIM (Grup de Rescat Especialista en Intervenció de Muntanya) de la Guàrdia Civil va trobar mort el matí del 6 de març el guia i alpinista basc Iñaki Cabo al peu de la cascada de Fuenfria, a la vall de Chistau d'Osca, després de dues setmanes d'haver desaparegut.

Iñaki Cabo era un dels escaladors en gel i mixt més reconeguts de l'Estat espanyol. Les tasques de rescat es van posar en marxa a començaments de la setmana, quan es va saber la notícia de la desaparició. Les mobilitzacions del GREIM els van dur fins al cos sense vida de l'escalador, al peu de la cèlebre cascada on, el març del 2006, obria la via *Graciela*, proposant, juntament amb Chiro Sánchez i Javi Bueno, la primera via de concepció totalment lliure de la cascada, amb grau 6+/7 en gel.

El rastre d'Iñaki Cabo es va perdre a la darrereria de febrer, després d'un viatge a les regions de Kandersteg (Àustria) i Val di Cogne (Itàlia). Des del 22 de febrer no se'n van tenir més notícies. El dia 25 una persona de la vall reconeixia la furgoneta de l'escalador a l'aparcament de Fuenfria, tot i que no en va informar les autoritats, ja que l'alpinista era un habitual de la zona. Després, quan es va saber que havia desaparegut, la dada es va fer pública. Tot seguit se'n va organitzar el rescat, sense gaires esperances, després de tants dies sense saber-ne res.

¿Qui era Iñaki Cabo?

Iñaki Cabo ha representat una empena per al gel de l'Estat espanyol. El 2002 assolí *Green lantern*, un M8 de Hafner Creek, al Canadà, i es va situar



a l'avantguarda del gel. Un any més tard, Iñaki i Israel feien realitat els primers M9 nacionals, quan assetjaven dues línies de la coneguda Stevie's Cave de Val Daone. Allà, Iñaki apujava el llistó del mixt esportiu amb les ascensions de 009, un M9 empitjorant amb el temps i les repeticions, decotat a M8+ i amb *Welcome to the machine*, 25 m de gel fàcil fins a l'entrada a un sostre horitzontal i molt tècnic, confirmat com a M9.

La repercussió, però, li va arribar de *Graciela* (140 m, IV, 6b+, M6, WI 6+/7), també el 2006, la proposta de gel més dura fins aleshores. Descoberta el 2004 quan s'aventuraven a la vall de Chistau per Saravillo, Iñaki Cabo i Simón Elías van trobar una de les escalades més boniques d'Europa. Una cascada oculta i ben conservada pel temps i la roca. La via s'estira per una gran diagonal de roca evident abans d'enganxar per l'esquerra amb la cascada de Fuenfria, per sota del Gran Hongo. L'itinerari significava el primer grau 7 en gel del nostre país i serviria de *leitmotiv* per a la posterior realització del documental *Fuenfria*, de Jesús Bosque.

N. de la R.

Els germans Pou finalitzen el projecte «7 pareades, 7 continents»

Els germans Pou finalitzen el projecte «7 pareades, 7 continents»

El passat dia de Nadal, Iker i Eneko Pou concloïen amb una primera mundial a l'Antàrtida l'última de les escalades que s'havien proposat l'any 2003 abans de començar aquest ambiciós projecte alpinístic. Malgrat que no van aconseguir del tot l'objectiu d'escalar íntegrament en lliure les set parets més emblemàtiques dels set continents, l'extraordinària fita que van assolir es pot considerar tot un èxit.

Fem un petit repàs d'aquesta aventura:

AMERICA DEL NORD

El Capitán (Yosemite)

Via El Niño 1.000 m, 8b.

Fan la segona ascensió mundial en lliure d'aquest itinerari.

EUROPA

Naranjo de Bulnes

(Picos de Europa)

Via Zumbeltz 500 m, 8b+.

Són els primers d'alliberar-la.

ÀFRICA

Tsaranoro (Madagascar)

Via Bravo les Filles 600 m, 8b.

Considerada l'escalada més difícil del continent. També aconseguïen la primera mundial en lliure.

OCEANIA

Totem Pole (Tasmània)

Via Free Route, 70 m 7b.

Una clàssica de dificultat arran de mar, amb l'ingredient afegit de l'onatge que empaïta l'escalador en la progressió.

ÀSIA

Torre sense Nom

(Torres del Trango-Karakoram)

Via Eternal Flame-Variant Pou 1200 m, 8a.

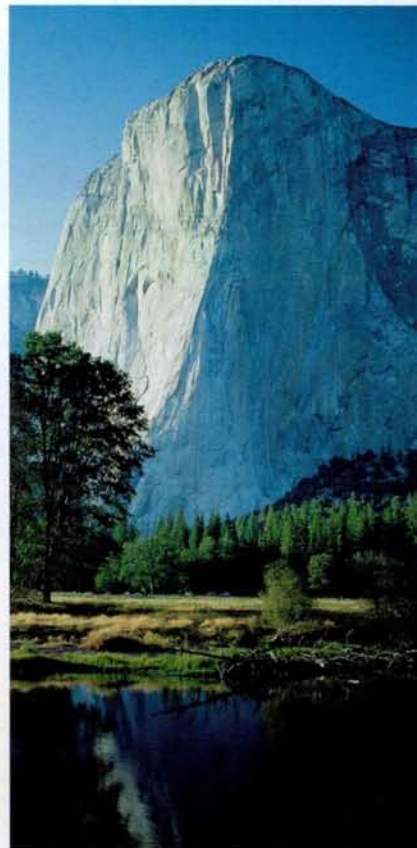
No aconseguïen fer-la íntegrament en lliure a causa de les condicions climatològiques. N'obren una variant. És l'activitat a més altitud (amb diferència) de totes.

AMERICA DEL SUD

Fitz Roy (Patagònia)

Via Super Canaleta 1900 m, 6c/90°.

Íntegrament en lliure, ascensió amb



La gran paret d'El Capitán, on els germans Pou van començar el projecte.

bon temps. La climatologia en aquest indret sol ser adversa.

L'ANTÀRTIDA

Zerva Peak (Three Peggys)

Via Azken Paradisna 600 m, 7a/90°/M6.

Obren aquest nou itinerari a l'hivern en 24 hores seguides d'activitat. Els primers 400 m els escalen sobre roca i als darrers 200 han de recórrer a l'escalada mixta i en glaç. Arriben al cim després de tretze hores a la paret.

En els diversos viatges, els germans Pou han anat acompanyats d'algun càmera d'alçada, i han recollit amb al detall la seva gesta des de diferents angles. El repte era difícil; el resultat, difícilment superable.

Jordi Bernat



Espeleologia

Expedició Transpatagònia



ROGER ROVIRA

Objectiu de l'expedició

L'objectiu general de l'expedició Transpatagònia ha estat assolir en tres etapes al llarg del 2007 espais inexplorats i d'alta dificultat d'accés per tal d'aportar dades sobre el coneixement de la Patagònia occidental. Amb aquesta informació recollida, es pretén col·laborar en projectes de desenvolupament socioeconòmic dels habitants de la zona, de protecció del medi ambient i aportar dades per a l'estudi del canvi climàtic global.

Tercera etapa de l'expedició

Roger Rovira, membre de l'ERE del CEC, va participar el passat mes de novem-



ROGER ROVIRA

bre a la tercera etapa de l'expedició Transpatagònia. Durant el transcurs d'aquesta etapa es va aconseguir assolir una zona inexplorada de la Patagònia occidental. El principal objectiu d'aquesta etapa era l'exploració espeleològica del carst i les cavitats de la zona nord del Seno Barros Luco, a l'illa de Madre de Dios. Aquesta remota zona de Xile va suposar un repte per als expedicionaris, tant per l'absoluta comunicació i el desconeixement del terreny com per les adverses condicions meteorològiques. De fet, es tracta d'una de les regions amb més pluviositat de la Terra i és coneguda també per la violència dels vents que hi predominen.

Una de les peculiaritats de l'expedició va ser l'ús del caiac de mar com a mitjà de transport. Els expedicionaris van haver de carregar als caiacs tot el menjar i el material necessari per passar entre quatre i sis setmanes, segons



Primera etapa —
Segona etapa —
Tercera etapa —

Setembre-desembre 2007

Trobades de muntanya

El ciclemuntanya.cat s'acomiada amb dos convidats internacionals

El 9 de març passat va tenir lloc la cloenda del 25è ciclemuntanya.cat, organitzat pel CquiE de Puig-reig, el Centre Alpí de Gironella i el Club Esquí Berguedà.

Els plats forts d'aquesta edició van ser els francesos Alain Robert i Marc Batard. Dissabte, l'anomenat home aranya, molt popular per haver escalat sense corda edificis emblemàtics de tot el món, va presentar una pel·lícula on resumia les seves aventures verticals. Diumenge, l'alpinista Marc Batard, de qui en destaquem l'amabilitat, ens va explicar el perquè dels seus èxits durant aquests trenta anys dedicats a la muntanya. Actualment és a punt de publicar una nova novel·la i el proper mes d'abril viatjarà a l'Everest per intentar superar el rècord d'ascensió que ell mateix va establir ara fa vint anys. Per a aquests dos actes, l'organització va traduir i doblar al català les pel·lícules d'Alain Robert i Marc Batard.

La resta de convidats del ciclemuntanya.cat van ser Kilian Jornet, Iban Bessa, Sergi Fernandez i Armand Ballart. Malauradament la nota negativa de la setmana va ser la tràgica notícia de la mort d'Iñaki Cabo, que havia de fer una projecció sobre escalada extrema en gel a Fuenfria.

A més de les xerrades també hi van haver actes paral·lels:

- Es va disputar el tercer concurs de fotografia digital de muntanya, amb una seixantena de participants i 130 fotografies.
- La llibreria Muntanya de Llibres de Vic va estar present en les xerrades de tota la setmana amb una exposi-

les etapes, amb absoluta autonomia.

El principal responsable del projecte va ser el xilè Cristian Donoso, que va fer les quatre etapes de la Transpatagònia fent-se acompanyar en cadascuna d'elles per un col·laborador diferent segons la seva especialitat. Com a espeleòleg i fotògraf vaig acompanyar Donoso en aquesta etapa a l'illa Madre de Dios, on s'han descobert i explorat noves cavitats. El fet d'utilitzar el caiac, contràriament al que es podria pensar, ha facilitat la possibilitat d'arribar a aquesta zona encara verge

ciclemuntanya.cat
Organitza CAG-CEB-CquiE

25 anys +

BERGÀ - GIRONELLA - PUIG-REIG
DEL 3 AL 9 DE MARÇ

Marc Batard
Alain Robert
Iñaki Cabo
Kilian Jornet
Sergi Fernandez
Armand Ballart
Iban Bessa

www.ciclemuntanya.cat

ció de llibres relacionats amb el tema de la projecció de cada dia.

- Dissabte ens va acompanyar la marca fabricant de material d'escalada en gel E-climb, amb una exposició de material.

El cicle, que va començar el passat dilluns dia 3 i va acabar el diumenge dia 9 de març, es consolida, segons l'organització, com un referent a la Catalunya central, superant amb escreix la xifra de l'any passat i arribant enguany a una participació de més de 1.100 espectadors.

Bernat Llobet

de l'illa. El caiac és més versàtil que una embarcació més gran i permet penetrar a llocs més estrets o rocós i fer portejos per terra per tal d'evitar zones de navegació perillosa.

Cal destacar, com a descoberta més interessant, una cova batejada pel cap de l'expedició com a "Útero de la Madre". Aquesta cavitat, per on transcorre un curs d'aigua actiu, va ser topografiada pels expedicionaris fins a uns set-cents metres de recorregut.

Roger Rovira

Curses de muntanya

Kilian Jornet guanya la 23a edició de la Pierra Menta



FELIU IZARD

La prova d'esquí de travessa per etapes més important del món, amb 10.000 m de desnivell positiu acumulat, ha estat guanyada pel català Kilian Jornet, un jove de 20 anys que s'ha convertit en un dels millors esquiadors i alpinistes d'avui dia, que competia formant parella amb el suís Florent Troillet. Aquesta victòria confirma l'entrada d'aquests esquiadors de nova fornada en el grup d'elit de l'esquí alpi.

La Pierra Menta es la cursa d'esquí alpi més dura del calendari internacional, formada per quatre etapes i 10.000 m de desnivell positiu. Kilian Jornet i Florent Troillet van dominar absolutament la prova, i van guanyar totes quatre etapes. A la primera jornada van vèncer amb un temps de 2:24'16"; el segons dia ho van fer en 3:21'20"; el tercer van tornar a guanyar amb un temps de 2:43'40", i la quarta i última etapa va ser en 1:04'52". El temps total va ser de 9:34'08".

En la categoria femenina la victòria va ser per la parella formada per Laetitia Roux i Natalie Etzensperger, amb un temps total de 12:02'05".



VALENTI ZAPATER

La Marathon des Sables

La mítica carrera pel desert del Sahara va recórrer la 23a edició de 240 km, i va aplegar 850 participants de més de 30 països. Aquesta edició de la Marathon des Sables es va disputar el 30 de març en una zona del

desert del Sahara marroquí. Durant set dies, els participants de la carrera desèrtica més important del món, van recórrer els 240 km de l'edició més llarga de la història.

Més informació a www.darbaroud.com



PE RASTON - CMBAY



PE RASTON - CMBAY

Barranquisme

Va edició de la Trobada Internacional de Descens de Barrancs Gorgs 2008

Entre els dies 23 i 25 de maig d'enguany tindrà lloc a Arnes, al peu del parc natural del Port, la Va edició de la Trobada Internacional de Descens de Barrancs, Canyons i Engorjats Gorgs 2008. La trobada està adreçada tant a les persones que volen iniciar-se en aquesta activitat com als professionals, passant pels practicants habituals.

Des de la primera edició l'any 2004, Gorgs ha anat creixent i, des de l'any

2007, està organitzat conjuntament pel Comitè de Barrancs de la FEEC (Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya) i la FCE (Federació Catalana d'Espeleologia). Paral·lelament a Gorgs tindrà lloc el II Congrés Internacional de Descens de Barrancs, Canyons i Engorjats, on es poden presentar articles fins al dia 1 de maig.

Valenti Zapater



ALEX BULLOCH

D'Olot a Santa Pau a través de l'altiplà volcànic de Batet de la Serra

- Olot (barri de Sant Cristòfol)
- Batet de la Serra
- Ermita de Sant Abdó i Sant Senén
- Coll de Boixeda
- Santa Pau

L'itinerari escollit combina dues menes de paisatge: el de l'altiplà de Batet, volcànic, fortament humanitzat, que encara acull la vida pagesívola a base de conreus i pastures, junt amb el sector de puig Sacreu, d'aspecte més muntanyenc i de constitució sedimentària. Finalment, a les envistes de Santa Pau el terreny reprèn la característica volcànica.

Cal afegir que si un paisatge carregat de bucolisme com el de Batet no ha estat adulterat per plans urbanístics és perquè aquest ampli sector és dins del parc natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa i, per tant, un espai protegit.

En l'aspecte geològic convé comentar que l'altiplà esmentat es formà per una gran acumulació de corrents de lava compacta corresponents a les primeres

manifestacions volcàniques de la Garrotxa. Es calcula que tingueren lloc fa entre 700.000 i 350.000 anys i que foren d'una notable envergadura. L'activitat no s'aturà, i de la darrera gran erupció, la del Croscat, només en fa 17.000.

Itinerari:

0.00 h Iniciem l'excursió en el barri de Sant Cristòfol (460 m), al sud d'Olot, a l'altra riba del Fluvià i a través d'un sector urbà de creació recent. Des de l'avinguda de Sant Jordi, continuem pel carrer de Sant Cristòfol amunt entre habitatges. Aviat deixem l'asfalt per enfilar un sender empedrat amb grossos còdols de basalt d'un característic blau negrós. El camí, ample i còmode, de pujada suau però constant, té l'aparença d'una carrerada vorejada per un mur baix fet amb pedres apilades. Al cap d'un xic més de mitja hora, es travessa el vial asfaltat que mena a la parròquia de Santa Maria de Batet. El paisatge és plàcid i amb una vegetació ufana. Passem de costat per entre tancats i algunes cases. De tant en tant, una marca groga ens indica la ruta que cal seguir, que de mitjana és en direcció est.

1.00 h Coincidim amb la carretereta local. La seguim amunt entre alguns habitatges i masies fins al **pla de Godomar** (720 m), vorejat per unes vistoses i ben cuidades masies que ara tenen l'aparença d'haver passat a ser segones residències de luxe. Girem vers el nord-est.

1.10 h Passem per davant de la **finca del Godomar**. De fora estant podem contemplar aquest destacat mas senyorial en què sol onejar una senyera. A la dreta, el volcà del puig Pujalós. S'acaba l'asfalt i es continua per una pista de



La Boixeda.

terra que s'endinsa per l'obaga entre un alzinar espès. La direcció constant torna a ser de l'est. A partir d'aquí la composició del terreny és sedimentària.

1.25 h Deixem un trencall a l'esquerra que mena a Begudà.

1.35 h Coll de Palomeres (672 m) Un corriol a l'esquerra, en direcció est, s'entapora per l'atapeïda obaga de Gramoners, que ens portaria, de pla i directament, al coll de Boixeda. Nosaltres, però, continuem pel de pujada i pel llom. L'alzinar aclarit ens permet de fer alguna ullada sobre la vall de Santa Pau que tenim a la dreta.

1.50 h Puig Sacreu (769 m) i **ermita de Sant Abdó i Sant Senén**, que els de la contrada anomenen Sant Nin i Sant Non. Bona vista sobre Santa Pau i la rodalia. Seguim un corriol que davalla dret per darrere l'ermita i entre alzines.

2.05 h Coll de Boixeda (680 m). Indicacions a Begudà i a Santa Pau, que és la nostra. Per l'esquerra ens ve el camí que hem deixat al coll de Palomeres. Ara cal canviar de rumb i enfilar el camí que es despenja per un rost i en direcció sud. Encara que es veu clar per on es baixa, el sender és desfet a causa dels solcs profunds oberts per les motos. De primer, es davalla per la dreta entremig d'un alzinar amb arboç i un sotabosc de marfull i boix. Al cap d'uns vuit minuts de marxa lenta es passa al vessant esquerre.

2.25 h Del mal camí passem a un sender de bon fer que va de pla.

2.30 h Es continua per la vora esquerra d'un prat gemat prop de la masia de Bellapart. Ara domina el roure. L'indret és plàcid.

2.35 h El paisatge s'humanitza. Per una roureda entre replans coincidim amb una pista, que per l'esquerra mena al mas Lledó. Continuem avall.

2.40 h La Boixeda. Ara és una granja



Sant Nin i Sant Non.

de bestiar boví. A continuació, cruïlla doble de la Boixeda, amb indicacions. Més explotacions ramaderes. Inici de la pista asfaltada entre conreus. La seguirem avall fins al final.

2.55 h Carrer de Can Mascou. De fet és un raval. Tot seguit, a l'esquerra, es travessa el torrent de Torrencic i a continuació, una nova cruïlla de pistes. La nostra puja lleugerament. De primer es passa entre conreus i tot seguit, a tocar d'habitatges a banda i banda, enfilem el carrer de Sant Martí.

3.05 h (500 m) Arribem a l'extrem nord de Santa Pau junt a la carretera d'Olot-Banyoles. Fins al centre, la Vila Vella, només hi resten uns set minuts.

Temps de camí: 3 h 5 min.

Desnivell: +310 m / - 270 m.

Dificultat: fàcil.

Cartografia:

Garrotxa Zona Volcànica Parc Natural. Mapa-guia excursionista. (Editorial Alpina). Escala: 1: 25.000.



50 ANYS DE RAL·LIS D'ESQUÍ DE MUNTANYA



Centre Excursionista de Catalunya

Paradís, 10 i 12 - 08002 Barcelona - Tel. 933 152 311

Indo*sol* *elite*

Lents solars graduades d'alta resistència
i protecció total a la radiació solar (UV)

Si vius el sol intensament...



protegeix la teva mirada al màxim

Av. Alcalde Barnils, 72
08174 Sant Cugat
Barcelona, Spain

tel. +34 93 298 2600
fax +34 93 422 7618

www.indo.es
indo@indo.es

indo
your eyes, our world